

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur villamos vasút-
örház megállóhely.

1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

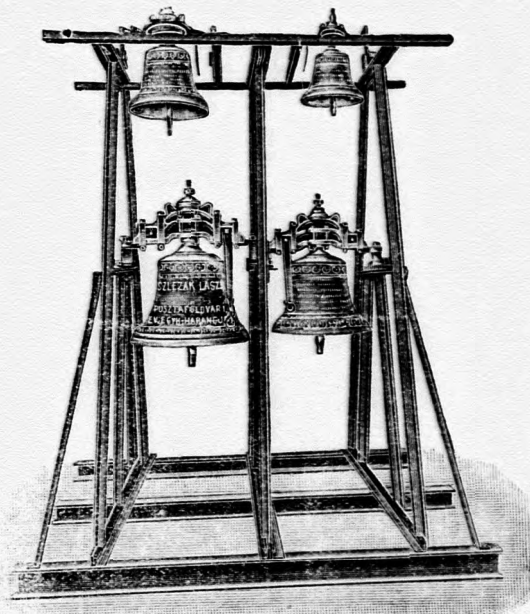
Budapest, VI., Frangepán-u.
77. szám. (Saját házában)

Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg szebb zengzetben, a legfinomabb harangércből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határozatlik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelszereléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabbban a ceglédi, bölskei, zilahi, ráckevei, erzsébetfalvai, nyirmártonfalvai, makádi, veresegyházai, zólyomi, székelyudvarhelyi, kevácshidai, kiscsányoszrói, katódfai, rimakokovai stb. református egyház nagyharangjait öntötte és vasállványokra helyezte, jelenleg önti a szentesi református egyház nagyharangjait.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségén utazik.

Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mihály miniszteri tanácsos úr rendelésére.

Toronyórákat

gyárt minden nagyságban,
elsőrendű modern kivitel-
ben, sok évi jótállással a

Villamosóra- és
toronyórágyár

Budapest, Szív-utca 32.

Budapest székesfőváros szerződéses torony-
órási. Több aranyéremmel kitüntetett. Költsé-
gvetés díjtalan. Előnyös fizetési feltételek.

Kunz József és Tsa

cs. és kir. udvari száll. kir. kiváltságos nagykereskedők

Budapest, V., Deák Ferenc-u. és Bécsi-u. sarok.

Vászon, asztalnemű, női és
uri divat-cikkek, menyasz-
szonyi kelengye, uri és női
fehérműek, gyermekruha,
szőnyeg, függöny, magyar házi-
ipari cikkek nagy áruháza.

Háborús és theologiai ujdonságok.

Egyházi beszédek az 1914. évi világháború idején. Függelékül néhány közönséges egyházi beszéd és imádság.
Irta: **Kiss József.** — Ára 3 kor. 40 fill.

Karácsonyi és évfordulói beszédek és imádságok háborús időben.

Templomi használatra. Irta: **Fülöp József.** Ára 1 K 60 fill.

Hétköznapi templomi imádságok, tekintettel a háborúra és a téli évszakra. Irta: **Harsányi Pál.** Ára 50 fill.

Krisztus minden mindenekben. — V-ik kötet. Egyházi beszédek. Irta: **Mindszenti Imre.** Ára 2 korona.

Portóra 1—1 könyvre 10—10 fillér beküldését kérjük.

Háborús imádságos könyvecskék.

Irta: **CSIKY LAJOS,** a Ferencz József-rend lovagja, nyug. theol. akad. tanár.

ISTENÉRT, HAZÁÉRT, KIRÁLYÉRT. Imádságok a hadbavonuló és már a harcúteremre küzdő katonák számára.

ISTENRE BÍZOM MAGAMAT. Sebesült és beteg katonák elmékedése és imádságai.

A szeretet Istenének nevében. Elméked. és imádságok hadrakelt atyánkfiaiért. Családi és magánhasználatra.

Petőfi legszebb harci költeményei. Összeállította: **KARDOS ALBERT dr.**

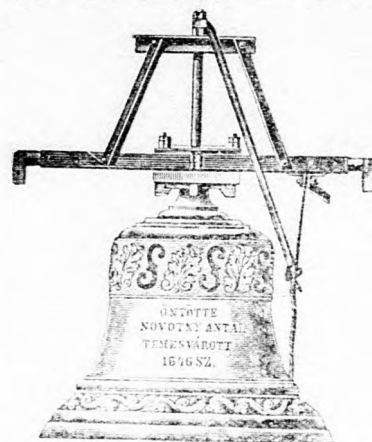
A fenti 4 könyvecske bármelyikének bolti ára vegyesen is:

1 drb	100 drb	500 drb vételénél
20 fillér	15 fillér	14 fillér

Kaphatók: **HEGEDÜS és SÁNDOR** prot. irodalmi könyvkiadóhivatalában **DEBRECENBEN.**

NOVOTNY ANTAL FIA harangöntőde és vasharanglábgyár Temesvár, Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlynkasztott

harangjait

meltek felső részükön a begedűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb har-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 467 kgros régi modoru haranggal. Ajánli továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok lyet nekel való újra szerelését és vertvas-harang állványoka. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgálhatnak — Az 1896 orosz. kiállításán milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

A ntiszteletű lelkész és tanár urak figyelmébe.

Elegáns, tartós minőségű, modern szabású **őszi és téli fiú- és leányka-ruhákat** szolid áron vásárolhatjuk az előnyösen ismert

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari és kamarai szállító férfi-, fiú- és leánykaruha telepénél
Debreczen, Piac-utca 51., Főpostával szemben.

* Árjegyzék kívánatra díjtalanul küldetük. *

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tesek és hirdetési díjak küldendők. ::

Harctérre induló katonák úrvacsora vételekor úrasztali beszéd.

Irta: dr. Baltazár Dezső református püspök.

Vágyván-vágytatok lélekben együtt vacsorázní a lelkek királyával: az Úr Jézus Krisztussal. Bizonyára a Szentlélek támasztotta benneteket e szent vágyakozást. A világosító és vigasztaló lélek jelentette meg tinéktek, hogy amikor erőre van szükségetek, közelítsetek ahhoz a kúttóhoz, melyből az élet vize jó.

Most csakugyan erőre van szükségetek. Az erő legnagyobb próbája áll előttetek, amikor el kell mennetek kitartással a halál árnyékának völgyéig és még ott is bátorsággal megállnotok. Ha hittel, a hitet jutalmazó seregek urának Istenének nevével s a hitnek szegelet kövével: az Úr Jézussal indultok, a ti erőtoknek nem lesz semmi fogyatéka. Hit által országokat győztek meg, hegyeket mozdítottak el, halottakat támasztottak s átmentek a setétség hatalmasságából Istenhez.

Magát az úri szentvacsorát erőnek forrásul szerzette a mi hitünk fejedelme. Nagy útra készült indulni. Véres verejtékkel öntözött útra, melynek mentén a szenvedések tövisei tépnek s a végén minden állhatatosság és erő, minden küzdelem és hit legnagyobb próbája áll: a halál. Erő kellett neki is, azoknak is, akikre majd ennek az útnak a járása vár. Ő a maga isteni lelkéből merítette az erőt. Azzal a szeretettel, és ragaszkodással, amely tanítványai részéről körül sugározta, körül karolta, csak felfokozta azt az erőt. Tanítványainak pedig ajándéku adta az igazság melletti szenvedése és halála, megtöretett teste és kiontatott vére szent bizonyásaival.

Ezt a szenvedést és halált hírjtem én tinéktek most, de nem szomorú sötétségével, hanem fényes dicsőségével, hirdetem azokkal a bizonyosságokkal együtt, melyektől mint a nappal fénylik magyar hazánk történelme, fénylik ez a föld

minden termő rögével, völgyével, köszikláival. A világosságnak, igazságnak és szabadságnak: tehát a Krisztus által reánk hagyott szentbizományban szolgálatában omlott ki az a sok vér, amittől a mi földünkön koronázott dicsőség fényessége árad.

Ehez a fényességhez méltók legyetek. Apáitok lelke inti felétek belőle a biztatást s az igazság legnagyobb hősenek: az Úr Jézus Krisztusnak dicsősége hív együtt országlásra benneteket.

Az utat híven fussátok meg. A harcot nemesen harcoljátok. Hiszen nem úgy futtok, mint bizonytalanra; mert az igazságnak vége győzelem. Nem úgy harcoltok, mintha a levegő eget vágnátok, mert kezeiteknek irányát az szabja meg, aki el is tette számotokra az igazság koronáját. Hív és igaz Ő, hogy nem hagy el benneteket. Ha nem hagyta el az ő egyszülött fiát, de sőt nagy hatalommal és dicsőséggel feltámasztotta; nem hagy el titeket sem, akiket hit által eljegyzett az ő dicsőségének osztályosaivá. Nem hagyja el azokat sem, akiktől fájva szakad el szívetek. Szorosabban simúlnak reájuk tökéletes oltalma szárnyai; jósága bővebb gazdagsággal árad el körülötök; megtartja öket érettetek imádkozni, győzelmeitekben felmagasztalódni; vagy ha úgy jönne sorsotok: hős nevezett emlékét megsíratni dicsekedő bánat könyeivel.

Vigyétek innen magatokkal a mi Urunk Jézus Krisztusnak társaságát s akkor sohase leszték egyedül: nem leszték vezér, védelem, segítség, szabadulás, gyógyulás és megtartás nélkül. Ha előre mentek, az ő csillagát kövessétek; ha térdrehulltok, az ő szerelméhez fogódzva keljétek fel, ha szenvedtek, vigasztaljon az ő még nagyobb ártatlan szenvedése; ha győztök, neki adjátok a diadal koronáját, s ha meg kell halnotok, vele szálljátok alá, hogy vele fel is emelkedhessétek.

Ő hív most is szeretettel titeket az ő győzelmes szenvedését és diadalmas halálát példázó

vendégségbe. Királyi vendégség ez; amelynek lelki eledelétől hatalmat és méltóságot nyer az alattvaló; az Úrnak vendégsége, amelybe belépni még a hősnek is csak az alázatosság ruhájában lehet.

A nagy rázkódtatások.

— Egyházi beszéd földrengés és világháború idején. —

Alapige: Zsidók, XII. 26—27. *„Kinek szava akkor megmozdította a földet: most pedig hirdeti, ezt mondván: Még egyszer megmozdítom nemcsak a földet, hanem az eget is. — Hogy pedig ezt mondja: Még egyszer jelenti az állhatatlan dolgoknak, tudni illik a teremteteknek elvételeket, hogy megmaradjanak, amelyek állhatatosak.”*

A keresztyénség Istene változhatatlanul a szeretetnek és a kegyelemnek az Istene.

Sohasem szabad azonban elfelejteni, hogy határtalan szeretete, végtelen kegyelme mögött állandóan magasra tornyosul örök igazságossága és súlyos ítélete. Azért, ha egyik-másik gerinctelen, elpuhult emberi nemzedék saját maga után hajlandó Istent túlságosan elnézőnek, erélytelenül lanyhának is elgondolni, a biblia Istene változatlan erős Isten. Uraknak Ura marad. Még a legparányibb dolgok is éreztetik Isten megtartó hatalmát velünk és felköltik félelmét lelkünkben. Hangtalan, sivár pusztaságban, sötét kétségbeesés szélén állott már az az afrikai utazó, aki ilyen siralmas állapotában egy piciny zöldelő fűszálat pillantott meg a terméketlen sivatagban. És ez a látvány új életerőt öntött bele; megvigasztalta, felemelte csüggedő lelkét. Elgondolta, hogy ha a jóságos Isten erre a parányi fűszálra itt gondot visel, neki meleg napsugárt és üdítő harmatcseppet küld, akkor őt sem hagyja el sohasem.

I.

De különösen akkor ragadja meg hatalmas erővel lelkünket az Isten végtelen erejének s a saját semmiségünknek érzése, amikor a természeti világot nagy rázkódtatások, viharok, orkánok, földrengések remegtetik meg. Egész lényében rendül meg a máskor oly büszke poreMBER, amikor szemtől-szembe kerül a világokat kormányzó nagy Isten csodás erejével, mely e nagyszerű termé-

szeti tüneményekben megnyilvánul. Önkéntelenül is érzi, hogy Isten keze mozgatja a természet titkos erőit, amikor pusztító viharok, romboló orkánok sepernek végig fölötté. Akaratlanul is porba omlik, amikor a szilárdnak hitt föld váratlanul megmozdul a lábai alatt és libeg, mint a tenger hulláma; amikor rengetegeknél évszázados fáin inognak meg s dörgő ropogással a földre zuhannak; amikor sikongva, vadul repdesnek az ég madarai a portól teli levegőben s nem találhatnak sehol nyugvó helyet; amikor a vadállatok rémültökben nyögnek s eszeveszetteen hasztalanul rohannak menedékhely után; amikor a hegyek is megmozdulnak és rémes mennydörgéssel dobálnak le tömör szikladarabokat a védtelen völgyekre; amikor romhalmazzá szakadva omolnak rá a hajlékok gyanútlan lakóikra s oltanak ki ezer, meg ezer becses emberi életet; amikor minden megmozdul, minden megremeg s az emberi értelemnek és szorgalomnak megbecsülhetetlen kincsei omolnak össze pár pillanat alatt; csak por és hamu marad belőlök.

Ez történt most is, a közelmúlt napokban, amikor Közép-Olaszországban irtózatos földrengés oltotta ki tízezreit az emberi életnek. Nyomában kibeszélhetetlen szenvedés, nyomor és siralom támadt. Még e mostani bánatos időkben is különös szomorúsággal és felebaráti részvétellel gondolunk a nehéz csapás sújtotta országra. De tudjuk, hogy nem véletlen szeszélyei ezek a természet erőinek, hanem Isten hatalmának megnyilatkozásai. Benne van azért a reménységünk.

II.

De nemcsak a természeti erők pusztító hatásának láttára érezzük mi Isten végtelen erejét és a saját semmiségünket, hanem akkor is, amikor a népek életében történnek nagy rázkódtatások. Régóta érezhetők már a nemzetek lelkében a forrongások, az átalakító, korszakos idöket előre jelző politikai, társadalmi, vallásos mozgalmak. A mélységben eszmék, elvek, gondolatok, érzések ezerféle faja forrongott. Csak néha-néha vetett felszínre egy-egy hullámot. Csak olyankor láttuk egy-egy pillanatra, hogy a csillogó külszín alatt mi rejtőzködik, amikor magas állású, nemzetek

IFJ. BARTHA ISTVÁN DEBRECEN, KOSSUTH-UTCA 35.

KÖVEZŐ-MESTER ÉS
UT-ÉPÍTÉSI VÁLLALKOZÓ

Elvállal kocsitútak, gyalogjárdák, udvarok, kapubejáratok kiburkolását terméskövel, kockakövel vagy téglával, vidéken is. Költségvetéssel szívesen szolgálók. — Telefon 785. szám.

sorsát kormányzó férfiak hirtelen elbuktak, vagy amikor szilárdnak hitt nagy intézmények váratlanul összeomlottak. Ilyenkor láttuk a támadt részen a modern emberi társadalom minden szégyenletes lelki szennyét. Megborzadva láttuk, hogy a vétkes önzés, a durva hitetlenség, a pogány erkölcstelenség mennyi féle neme halmozódott össze abban; rágódtak férgek gyanánt az emberiség életgyökerén. Csak ilyenkor láttuk, milyen vakmerően, mennyi elkéserevéssel támadták meg az újkori elmék fundamentumában a keresztyéniséget, a Krisztus személyét, a túlvilági hitet. A vallásos tévelygéseknek valóságos özöne élőködött már az emberi társadalomban, úgy, hogy még a legerősebb lelkekben is szinte megrendült az igaz hit.

A társadalmi vajadások, különféle forrongások, kisebb-nagyobb rázkódtatások készítgették apránként elő ezt a mostani rettenetes nagy megrázkódtatást: e véres világháborút. Mérhetlen erők, világokat romboló, világokat alkotó hatalmak küzdenek ebben. Sok millió emberélet, sok milliárd földi vagyon lesz semmivé általa. Nyomában özönárja fakad fel a fájó könnyeknek.

Úgy a társadalmi forrongásokban, mint a népek sorsát évszázadokra eldöntő világháborúkban ugyanannak az Istennek hatalmas keze mozgatja a küzdő erőket, aki megrázkódtatta a múlt idők nagy nemzeteit is: a hatalmas Babilont, a fényűző Perzsiát, a diadalmas Görög-hont és az oszlopos Rómát. Megrázta és porbadöntötte. — Hasonlatosképen megrázza és megszegyeníti a népek milliói felett zsarnoki kegyetlenséggel uralkodó hatalmakat, meg a dúsgazdag, de hitetlen lelkű, léha, üres, hitvány erkölcsű nemzeteket, hogy boldoguljanak a komoly, tiszta érzésű népek. Cselekszi pedig az Úr ezeket, — amint Dániel próféta is megmagyarázta Nabukodnézárnak, — azért, hogy az elbizakodott emberek megértsék,

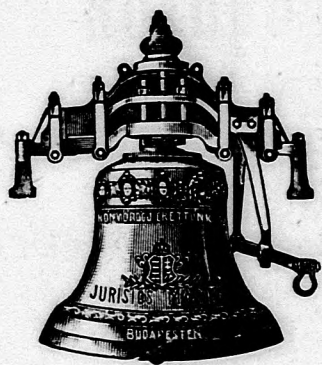
„*hogy a felséges Isten uralkodik az embereknek birodalmokon és adja azt annak, akinek akarja.*“ (Dániel, IV. 22.)

III.

A keresztyénség Istene azonban örökké a szeretetnek és a kegyelemnek az Istene. Ez irtózatossá erejű, borzalmas eredményű, hatalmas dolgokat sem önző célokból cselekszi, hanem azért, hogy *az állhatatlan dolgok elvétessenek, az állhatatosak pedig megmaradjanak*, — amint alapigénk is magyarázza. Súlyos próbákra veti Isten porgyermekeit, a népeket úgy, mint az egyeseket, de csak azért, hogy ami bennök értéktelen, sőt ártalmas, az mind megsemmisüljön; ami pedig értékes, az megmaradjon. A polyvát elégeti, a tiszta búzát a csürbe betakarja. Olyanformán bánik velünk az Úr, mint amikor lent a völgyben lévő gyakorta zápor, vihar, égiháború paszkolja meg, ellenben fent a hegytetőn lévő örökösen tiszta, mosolygó kék eget lát.

Hatalmas kezével sújtolja Isten porgyermekeit, de szerető arca akkor is áldólag mosolyog feléje, mert csak a salaktól kívánja a nemes fémet megtisztítani, hogy annál értékesebb legyen az.

Mindeneket megpróbál ekként az Úr most, hogy elpusztuljon a gyarló, a léha, a hitvány s csak az maradjon meg, ami az erős tűzpróbát diadallal kiállja. Minden lelki szenny, minden társadalmi gyarlóság el kell most, hogy pusztuljon e véres világháború tűzében. Az a sok alacsony önzés, durva hitetlenség, pogány erkölcstelenség meg kell, hogy emésztsődjék, hogy annál diadalmasabban, annál tisztábban szállhassanak ki a próba tűzéből az emberi lélek igazi nagy kincsei. *Az Isten ígéje* egyike ezeknek. Ez a sok évszázad, sőt évezred próbáját kiállott megbecsülhetetlen lelki kincse az emberiségnek, amely oly sok csüggedtet emelt már fel, oly sok kesergőt

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején Ő felsége a király által 2 aranykeresztellett kitüntetve

Mesekönnyű indítás, nem rezgetti az állványt, még kevésbé a tornyot. Csupán előnye van, hátránya nincsen. — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek. Alapítva 1868-ban. Felülmul minden eddigi szerelést. Telefon 77—51.

Jurisics Márton harangöntő- és harangfelszerelő-gyár
Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovásoltvas-koronára, kikopott csapok kicserélését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. ♦♦♦♦ Kívánatra saját költségén utazik a helyszínére.

vigasztalt meg. Mennél több próbatüzbe vetették, annál erősebb lett az. Olyan üllő az, amelyen elväsik sok pöröly, de maga mindig sértetlen marad. Az *Istenbe való igaz hit* a másik nagy lelki kincsünk. Sok tántorgástól, sok szomorú botlástól megmenti ez az emberi lelkeket; nehéz kísértések idején nagy erőt ad. Ezért nem ártott még neki semmiféle próbatüz.

Erős tűzpróbát kiállott becses lelki kincsünk aztán az *örökélet reménysége*. Földi vágyaink, terveink, törekvéseink mind megcsalnak, elebb-utóbb magunkra hagynak. Az utánuk való óhajtozásunk egyre gyengébb lesz, amint az élet nagy útján elébbre haladunk. Egyetlen egy van csak, ami egyre nő éveink számával: az örökélet hite, az abban való reménykedés. E viszontagságos földi életben sokszor nyugtat meg egy jobb élet reménye, hol nincs csalódás, nincs kiábrándulás; nincs elválás, nincs zokogás; nincs kísértés, nincs elbukás; nincs önzés, nincs keserűség.

Megpróbáló nehéz időkben ezek az emberi lélek támaszai, ezek a vigasztalói.

Valamennyien benne vagyunk most a nagy próba tüzeiben. Akármilyen súlyos is legyen az, nem szabad ellene soha zúgolódnunk. Nem tudjuk még, miféle világi hasznok rejlenek ránk nézve benne, de azt biztosan tudjuk már, hogy viharja megtisztítja lelkünket minden tisztátalanságtól, tüze eléget minden szennyet, hogy annál erősebb legyen abban a hit, a szeretet és a reménység; ezek az igazán boldogító nagy erények. Erős hittel, jó reménységgel viseljük azért a ránk jövő próbákat.

Eljön az idő, amikor Isten segedelmével átesvén a nagy rázkódtatásokon, hátát fogunk adni minden sóhajtasért, minden hulló könyöccseppért Istennek. Amen.

Bokor Sándor.

Új év, új élet.

IV.

A kálvinizmus oly nagy közösségi érzést foglal magában, hogy e miatt könnyen felolvad az államban és gyorsan azonosul magával a politikai községgel is.

A mi vallásharcaink igazi értelemben vett alkotmányos állami szabadságharcok voltak s p. u. a szerencsétlen 49-iki harcok után kormányzó testületeink inkább az egységes magyarságnak, mint szorosabb értelemben vett református egyháznak voltak a képviselői.

Helyi gondnokaink közt nagy számmal találunk ez időben más vallásúakat, a megyei és a kerületi gyűlés tagjai között lutheránusokat, sőt katolikusokat is. Sőt magok e gyűlések, különösen az 1861-iki híres debreceni egyházkerületi közgyűlés (Ekkor tetőződött be a patens elleni küzdelem s ekkor tört meg tényleg az abszolutizmus ereje Magyarországon.) egyenesen az országos politika s az állam önállóságának céljait szolgálta.

67 előtt a nagy alföldi helységekből egyház és község fogalma annyira össze olvadt, hogy a község fedezte az egyház kiadásait (még a legátust is az fizette), viszont a községek a más vallású lakosok által is választott mindenkorai főbírája volt egyszersmind a mi egyházunk mindenkorai helyi gondnoka is.

Ebben az időben voltunk mi az ország legnépesebb felekezete s a szabadelvűség, a hazafiság, a magyarság egyet jelentett a kálvinista vagy református névvel.

Hogy ezt a pozíciót irodalomban, tudós társaságokban (Akadémia, történeti társulat, philosophiai stb.), közéletben elvesztettük, azt a többek között a katolikus támadások miatt ránk kényszerített alakulás is okozta, melynek folytán lassanként mi is mint külön fél (noha barátságos, de mégis követelő peresfél) szembe kerültünk magával az állammal s ahoz az oltárasztalhoz, melyre eddig csak áldozatokat hordtunk, a többi az államban uralkodó osztályok, nemzetiségek s különösen a pápisták módjára, mi is hozzátelepedtünk. Ez volt a nagy szabad-

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.
AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

ság kora, melyben jóformán csak a szocialisták képviselték a közösségi elveket. Ez volt az az idő, melyben mások zsebében, becsületében szabadon lehetett gázolni, ez volt, amelyben az elkeresztelés, a lélekhalászat szabaddá tétetett, amelyben az állameszme darabokra késztült tördelőzni, melyben az állami iskolai tanárkarok is felekezeti jelszó alatt tömörültek. Ez volt a nagy osztokodás kora, melyben kétségtelen, hogy mi is nagy anyagi erőforrásokhoz jutottunk hozzá, de amelyről az is kétségtelen, hogy még nagyobbakat veszítettünk el. Egyházunk történetének ez a fejezete ez idő szerint le van zárva s mi sem kívánjuk azt most megbolygatni. A Révész Imre által hön védelmezett független magyar ref. egyház eszméji, az egységes hatalmas magyar állam képe azonban csak elhantolttatott, de örökre meg nem semmisült. Megvan írva, hogy a sirok kiadják halottaikat, s ez az idő ránk nézve nincs is tán olyan messze.

Akik a helyzetet ismerik, azok tudják, hogy az állam a most rászakadó kötelezettségek miatt nem viselheti el örökké a magára vállalt nem állami jellegű terheket.

Ilyen módon, ha a rázkódást elakarjuk kerülni, ha azt akarjuk elérni, hogy a mi segélyünket megadhassa, egyfelől meg kell erősíteni az államot, másfelől pedig lassan elő kell készülni nekünk magunknak is a régi alapra való visszatérés lehetőségére.

Arra akarok rámutatni, hogy nekünk nem szabad sem egyikőtől, sem a másiktól félni. Ellenkezőleg: minden erőnkkel rajta kell lenni, hogy az első minél előbb megtörténhessék, a másodikkal pedig (úgy is eljön magától) bátran szembe kell nézni.

A világháború mind a két lehetőséghez közelebb hozott bennünket. Az állam hatalma lényegesen megnövekedett, az egyéniségé pedig megfogyatkozott. Eltekintve a honvédelmi kötelezettségtől, sajtóban, szabad mozgásban, még házi dolgainkban is korlátoz az állam és mi a köz érdekében nyugodtan tűrjük a korlátozásokat.

Ez a közérdek parancsolta ránk az élelmiszerek kímélésére vonatkozó s meglehetősen nehezen vett rendszabályokat is, amelyek már a szocialista állam utópiáit látszanak megvalósítani köztünk.

Vegyük ehhez a legújabb rendelkezést a parlagon lévő földek használatba vételéről s a közsegéllyel esz- közlendő vetési munkákról és megláthatjuk, hogy soha nem álmódott fejlődés küszöbénél állunk. Már most is az élelmezés államosításánál tartunk.

Debrecen városa csütörtöki közgyűlésében idevonatkozólag azt határozta, hogy miután sem a liszt-neműek keverésére, sem a kenyérmagvak árának megállapítására, sem a rekvirálásra vonatkozó intézkedések nem mutatkoztak sikereseknek, felír a kormányhoz és kérni fogja, hogy az élelmiszerek állami egyedárúkká tétessenek s mint ilyenek kezeltessenek.

Radikális intézkedés ez, mely az államot nagy erőhöz juttatja, a mostani mizériáknak véget vet s lehetővé teszi az élelmiszerekkel való ellátást és az élelmiszerekhez való hozzájutást; megadja a lehetőséget arra, hogy az állam nagy harcát sikeresen megvívassa, hogy élelmiszerekkel mindenki el legyen látva s a készlet mégis elég legyen.

Ezt a nagy kezdeményezést nekünk kálvinistáknak támogatni kell s ha az élelmiszerek monopoliumba vétele megvalósul, azt jó szívvel kell fogadni. Akinek készlete van, megveszi az állam, akinek nincsen, eltartja az állam. Kétségtelen, hogy nem ingyen; a koldus módra való ingyenélést nem fogja ismerni az új szocialista alapokra helyezkedett állam, mely mindenkinek aszerint ad javadalmat és állást, amennyiben a közre hasznos munkát végez. Valóságos szocialista állam ez, mely ebben az évben az eszmények nyomása alatt szinte rohamosan kezd kiépülni. Új év, új élet.

Dr. Ferenczy Gyula.

Tóth Gyula vaskereskedése Debrecen, a városháza sarkán

Ajánlja eredeti friedlandi „Premier“, valamint „Meteor“ jegyű folytenégő kályháját. A legkitűnőbb szabályozás, egyenletes hőfejlesztés. Óriási fűtőanyag megtakarítás. Bármely tüzelőanyaggal fűthető. Olcsó előnyös árak!

A vallásoktatásról.

Irta: Szabó Lajos, szalacsi református tanító.

Szükséges-e a vallásitanítás a népiskolában, vagy nem?

Többen feltették már e kérdést úgy a hivatott, mint a nem hivatott egyének közül, vagy saját lelkük feleletére várva, vagy bizalmas szűk körű zárt társaságban, vagy nyilvános gyűléseken.

A kérdésre adott feleletek aztán egymástól nagyon eltérőek és sok tekintetben ellenkezők. A két fő ellentétes határozott felelet így állítható szembe egymással: „Igen!” „Nem!”.

Hogy e két felelet közül melyiket válasszuk ki mi a saját meggyőződésünk nyilvánítására, meg kell vizsgálnunk előbb röviden a népnevelés célját, továbbá a vallás anyagát, belső értékét és a lélekre, az életre való hatását.

A népiskola célja bizonyára sohasem lehet más, mint hogy a gyermeki lélek szunnyadó nemességeit életre keltse, fejlessze, állandósítsa; az életre szükséges ismeretekkel ellássa a gyermeket. Két szóval kifejezve: neveljen, tanítson. E kettős célból legelső, legfontosabb és maradandóbb értékű a nevelés. Hiszen nevelés nélkül a legnagyobb tudás mellett sem lehet az ember egész ember, így nem lehet a társadalom egységének olyan hasznos és kiegészítő molekulája, amilyennek lennie kellene. Az elhanyagolt nevelést pedig soha, soha semmi erő nem fogja kiegyenlíteni, helyre ütni. Helyes, céltudatosan vezetett nevelés nélkül az emberi jellemnek lehetnek kimagasló, nemes vonásai, de amellett feleslegesen maradnak árnyai, félszégei, melyek a nemes, kimagasló vonásokat körül övezik és könnyen elborítják, lefedik.

Az emberi lelket találoán hasonlítják a kerthez. A tudatos nevelés nélkül fejlődött lélek érzései, gondolatai és akaratai olyanformán fejlődnek és foglalják el egymás mellett, egymással szemben és egymás alatt és felett a helyet, mint egy gondozás nélkül hagyott kert növényei, dudvai, virágai, terméketlen és termő fái. Ösztönszerűleg, minden célzatosság, nemes öntudat és rend nélkül. Az iskolában nevelést nyert gyermek lelkének egy parkirozott kerthez kell hasonlónak lenni, hol a dudva helyett ne találjon a maga számára, de az érzés, gondolat és akarat a legszebb rendben, a legpompásabb harmóniában álljanak egymás mellett, egymás körül, mint egymásnak kiegészítő, díszítő részei.

Helyes nevelés mellett kevesebb ismeretnyújtás dacára is eleterős lesz a lélek helyét betölteni az őt körülövező, reá parancsolólag ható életviszonyok között; sőt életviszonyainak tőle telhető változtatása, irányítása is szépen, simán, rázkódtatás nélkül is sikerülhet neki a legtöbbször.

Az így céltudatosan nevelt egyén minden lépésében alkalmat talál életviszonyaihoz szükséges ismereteinek megszerzésére és gyarapítására.

Mind e nagyszerű tulajdonság, ez életrevalóság már a legjobb akarattal sem mondható el a kellő nevelés nélkül ismeretekkel tömött lelkű egyénről.

Kinek a lelke rendetlen, helyesebben rendezetlenek benső kincsei, erői, az életviszonyaiba nehezen, vagy egyáltalán nem találja bele magát, ha mindjárt egy hadsereg számára szükséges ismeretgarmadát szívott is magába. Az ösztönök nyers karjaiban élő egyén vad gázo-

lással rohan bele a világba. Másoknak ott is fájdalmat, kárt okoz, hol örömet és hasznot teremthetett volna. Magát ott is rontja, s lelkét ott is tépi, üldözi önön érzéseivel, gondolataival, akarataival, világszemléletével, tetteivel, hol óvhatná, építhetné.

Az élet a családból fakad, onnan nő ki, de az iskolán kell áthaladnia az önálló életharc előtt, hogy ott formát, útírányt és célt nyerjen a maga számára. E nagy feladat munkáló ereje pedig a nevelésben rejlik.

A nevelés pedig éppen azért, mert nem ismeretnyújtás, semmiféle tannal, tehát általános emberi erkölcs-tannal sem vezethető, nem tölthető be. A nevelés a szívnek, helyesebben az érzésnek építése, tisztítása. Az érzés pedig nem az ismeretre helyezkedik, sőt az ismeret is az érzésekkel találkozva, ölelkezve edződik akarattá. Míg az érzés saját hajtóerejével is akaratot szül lépten-nyomon.

A neveléshez eszmény kell, kit nyomon követhessen lelkünk. Dehát honnan vegyük az eszményt? A gyermek eszménye az apa, az anya legyen? Igaz, hogy minden szüle büszke gyermekei előtt a saját maga által elismert jó tulajdonságaira és alig van apa, ki így ne szólna sokszor gyermekeihez, különösen fiához: „Olyan légy, mint apád!” vagy van-e anya, ki leányát nem akarja a saját tulajdonaira nevelni? — De az iskola padjai között sokan ülnek. Minden tanuló apja, anyja más és más egyéniség, más és más lelkivilágot hord magában. Hogy lehessen azokat oda állítani mindnyájukat a gyermekek elé példának? A nevelésben egységnek kell lenni. A példa nem lehet százféle, csak egy. Vagy élő, közismert és közbecsülésben álló egyént vegyünk eszménynek? Hogyan? Hiszen az ember embertársának hajlandóbb rosszoldalait vizsgálni, mint a jóoldalait el-sajátítani. A gyermeknek is meg vannak már emberi ítélő képességei, igaz, fejletlenül. Ez annál veszedelmesebb. Annál inkább az ösztönszerűség járszalagán követi a gyermek ismereteit, tapasztalatait, s hiába mutatom én a jót, mindig csak a jót egy élő, mintaképpül állított felebarátunk életében. A gyermek annál is inkább, mivel az életének szemléletére, vizsgálatára figyelmét felhív-tam, lépten-nyomon észreveszi hibáit, fogyatkozásait. Ez pedig vagy megdönti az erények tiszteletét a gyermeki lélekben, vagy hiányosnak, megbízhatatlannak mutatja be a gyermek előtt az én emberi ismeretemet, vagy egyenesen a gyermeki lelket hajlítja el attól a nevelési irányzattól, melyre én próbáltam állítani gyermekeim lelkét.

Vagy történelmi nagy alakot állítsak mintaképpül gyermekeim elé? Egy tudóst, egy vitézt, egy munkást, egy nemes szívet? Például: egy Kantot, egy Hunyadi, egy Stephensont, egy Ruyter Mihályt?

Ezek mind, mind nagyok voltak. A maguk helyén egész emberek. Nevük élő fogalomná nőtt. Kant neve a bölcs, Hunyadi neve a hős, a hazaszeretet, Stephenson a munka, kitartás, Ruyter Mihály neve a nemesség, jó-lelkűség fogalmává emelkedett. De ezek már is négyen vannak és négy életnek értékeit, szépségeit hogyan állít-sam oda egy lélek elé, hogy az táplálkozzék belőle és levette gyarlóságait, letördelve vad, szilaj ösztöneinek vasbilincseit azzá formálódjék, amelyben egyesül négy nagy lélek, nagy élet minden nagysága, ereje? Ezeknek a nagyoknak is bizonyára voltak fogyatkozásaik, de ezeket a történelem nem jegyezte fel, elfeledte; példányképek valóban, élő is kell venni nagyságukat, hogy be-

lölük épülünk magunk is. De négyen vannak és a gyermek a sokból csak választani bír, de mindent látni értékelni valódi értéke szerint és főleg mindet követni külön teste után egy testben gyenge, erőtlén és akaratlan is. Aztán mindenkinek nagysága a saját életviszonyai között emelkedhetett történelmi magasságra. Lehet, hogy e nagyokat vezető célok, az ő életviszonyaikhoz hasonló mai életviszonyok között feleserülésre szorulnak. Ők nagyok, tiszteletreméltók, örök nevének, de sajátos korukból fonódott életviszonyaik soha, soha egyikünk számára nem újulnak meg. Nem lehetnek eszmények. — Olyan mintakép kell tehát, ki egy, s kinek életcélja állandó, s kinek életviszonyait minden időben feltaláljuk és átéljük egyenként és mindannyian.

Ilyen pedig egyedül csak a Krisztus.

(Folyt. köv.)

A garbólei zugból.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Sok a dolgom. Hiszen most az az idő járja, amikor azzal kell foglalatzkodnom, amit teljes világéletemben módnélkül szerettem. (Még pedig nem úgy erdélyi módra.) Számolok. És így minden más gondolat hiján a fejem százalékkal van tele.

Hm! hát bükkalji kollegám miért bánt azzal a megjegyzéssel, hogy nem százalékkal, hanem ázalékkal?! Hát miből élne Lébi, ha ilyenre is nem volna szükség? (A magyar egyébként is csak háromszor iszik.) Különben idéztem a szójátékot, még pedig Aranytól,¹ de hát az úgy látszik, hogy ez ott a bükkaljon magas...

Azért mégis jó volt, hogy kedves ázalékos kollegám közbe szólott. Mert ennek révén lecafolhatom a szerkesztő urat, aki a minap úgy nyilatkozott, hogy „pénzből-borból kifogyhatok”. Pénzből?... lehet. Borból? (Nem lennék én akkor garbólei pap.)

Eszembe jut egy párbeszéd. Pusztafi és Lávay Béla között folyik le. A vége ez: „Látod, én nekem folyvást innom kell, hogy jó, csendes, alkalmas ember legyek. Belőlem az ital szelid, tréfás embert csinál. Szükséges ez nagyon. Mert hogyha csak egy óranegyedre kijózanodnám, egyszer egészen úgy, hogy minden érzésemnek, minden gondolatomnak ura volnék, akkor örültem kellene végig szaladgálnom az utcákon, s akit elől-utól találok, ismeröst, nem ismeröst, mint a veszett ló, rugnom, harapnom és kiállnom a piac közepére és átkozódnom tele torokkal!...”

Legelőször pedig az erdélyieknek mennék. Hopp! Egy anekdota jutott eszembe. Elmondom úgy, amint Tóth Béla megírja.

„Pulszky, párisi küldetése alatt Lamartine egyik estjén L'Herbette képviselővel találkozott, aki a magyar viszonyok alapos ismerőjének hírében állott. Bemutatóskor L'Herbette mindjárt Magyarországot hozta szóba s kérdezte, mi az ujság?”

„Az, hogy az oroszok bevonultak Brassóba és Szebenbe, déli Erdély legjelentékenyebb városaiba.”

„Hm! ez nevezetes hír, ez komplikálja a keleti kérdést.”

„Hogyan?” — Kérde Pulszky.

¹ Nem igaz a! Mert Zseppir írta azt! Bükkalji. — Nem borpir? Garbólei. — Ugyan hagyják ezt a vitát. Hiszen ha valami ismeretlen írta, akkor is csak angolul írta. De magyarra Arany fordította. Szerkesztő.

„Hiszen Erdély a szultán provinciája!”

Azt kérde nagy. Szerkesztő úr, hogy miért mondtam el ezt az anekdotát? Mert nekem úgy tetszik, hogy Erdély még most is a szultán provinciája. (Ha úgy esett volna a sor, hogy a törökök nem mi mellettünk, hanem ellenünk fognak fegyvert s ez esetben Erdélyt meghódítva, megtartani akarták volna: ráadás nélkül tették volna ezt meg!) Persze a hazájukat, a hazájuknak minden röget szerető hazafias törököké, akiből nem vészett ki az a fogalom, amit éreztek a debreceni fiúk, mikor hadba vonultak, amit kihoztunk onnak mi is, kik ott tanultunk tőzeget szagolni: ² az idealismus!

Itt egy kissé abba hagytam az írást, mert más dolgom akadt. Imát irtam. Nem adom, mert nehéz... nagyon nehéz. Egy szakasza ilyen formán szól:

Idegen világba sodort a végzet,
Szívem egyedül csak akkor éled,
Ha rátok gondolok...
Honi szellőtől, ha félve kérdem:
Enyéim: otthon mit csináltak?
Megvan-e még az ősi hajlék
— Avagy tiporva van fekete sárba,
Mint régi, szerető gazdája? —
Imádkozni kis fiam tud még?
Gondoltok-e
Úgy olykor-olykor a katonára?...

Nem adom. Mert én is akarok „Hagyatékot” hagyni.

„Hogy ne haljak meg mint koldus,
Aki semmit sem hagyott.”

Ez az ima pedig akkor jutott eszembe, amikor egy levelezőlap jutott hozzám:

„Magam vagyok már a garbólei zugból egy ezredben itt szolgáló katonák közzül!”

Ott történt a dolog a szerb-harctéren. De kezdjük egy kissé előbből. Bejön hozzám a bíró, akit szeretek, mert derék, becsületes ember s azt mondja: „dörög az ágyú, tessék jönni hallgatni.”

Gondolatban, úgy magamban, a komáromi honvéd fiú válaszát adtam le. Tetszik ezt ismerni? Az a vége, hogy „anyám süss kalácsot.” Vagy a térdét emlegette? Én már nem tudom. De azt tudom, hogy csak harmadnapra, Karácson első napján mentem ki ágyúszót halani.

Nem mentem azután, mert akarva, nem akarva hallottam reggeltől estig, estétől reggelig az udvaromon.

² Teleki Sándor gróf és Komáromi Gyuri Genfben emigráltak. Egyszer künn sétáltak többed magukkal a mezőn s intézték a magas politikát. Teleki Sándor eközben észreveszi, hogy Komáromi Gyuri el-el maradoz a társaságtól s valamit fölszed a gyepről, s azt alattomban, hogy senki észre ne vegye, a zsebébe csúsztatja. Ráesett, hogy mi az, amit gyűjtöget s megütközve látja, hogy az semmi más, mint tehén trágya. Megvárta, hogy egyedül maradjon vele s megkérdezhesse tőle

„Hát te mi a tatárnak szeded föl a mezőről a tehén trágyát?”

Komáromi Gyuri fülig pirult e szóra, mint a tetten kapott szerelmes

„Bolondság! Már csak megvallom neked. Mikor haza megyek, bezárkózom a szobámba, tányérra halmozom ezt az összeszedett trágyatőzeget, meggyűjtöm: s aztán annak az illata mellett azt képzelem, hogy odahaza vagyok az én kedves Alföldemen!”

Mind a kettőnek egyszerre kicsorult valami a szeméből... erre a bolondságra!

(No hát féltánc Garbólei ezt értette a tőzeg-szagolás alatt. Isten áldása azokkal, kik tanították őt és őket, hogy ilyeneket vigyenek ki az életbe. Ugy-e kolozsváriak, hogy a mi tanítványaink nem volnának ráadások? Szerkesztő.)

a szobámban is. (Báresak ez a mefiszó képü Nagy Károly is meghallhatta volna.) Úgy nyolc napon keresztül. Megszűnt. Mondom hűveimnek: Ferenczy dr. tanítja a fiait löni! Ma ismét hallik valami. Mi ez tiszteletes uram? Mi? Ferenczy fiai lövik a muszkát!

Hanem hát igen. Nem erről akarok írni, hanem arról, hogy amikor olvastam azt a lapot, amit községünknek egy reménye, egy büszkesége írt, amikor hallgattam az ágyüdrejt, úgy elment a kedvem attól a Höfer-féle jelentéstől!

Nagy tiszteletű úr! Hát mire való dolog minket igazakkal terhelni? nem elég, hogy hiszünk, még higyjünk is?!

Hozzá kezdtem a levélhez, írom hát tovább. Ha tépett, ütött, szagatott . . . nem baj az; hiszen az eszem másfele jár. Azt tetszik mondani, hogy soha sem volt a helyén? Nem haragszom érte. Nekem sohasem volt efféle befundos, fináncitű, halottányilvánító lelkem. Ott kószálok . . . Hol? . . . Magam sem tudom . . . mindenütt! Gondolkozom . . . miről? honnan tudjam én azt. De hallom mégis a főtiszteletű és méltóságos püspök úr szavában a sóhajt:

„Küszöbről-küszöbre járok, hol be . . . hol ki . . .

Ne üzenetek, hogy nincsen itthon senki.

Ne uszítsátok az ebet, hogy letépjen.

Annyi kezem nincsen, hogy magamat védjem:

Szegény harefa jövők, kérni egy falatot.

Adjatok, adjatok, amit Isten adott!

. . . Egy szelet kenyérrét, alamizna fillért. . .

Nyomorú egy élet . . . magamért nem bánnam.

Ha a holnapot már hozzá nem számlálnám . . .

Óh, ha megtaláltok egykor az útfélen.

Adjatok egy szük sirt hazám szent földjében!

Adjatok, adjatok, amit Isten adott“

Tessék megmondani nagy tiszteletű úr főtiszt. Püspök úrnak, hogy adunk, míg van nekünk is. De azt is tessék megmondani, hogy aztán nekünk is adjanak.

A minap olvastam valamit nt. úr lapjából a hadi kenyérről. No mondok: én is vegyitek. Így történt aztán, hogy bebotlottam a kamarába. De hát anekdotázunk. Valamikor régen úgy történt, hogy egy kedvetlen barátom összeütközött a menyasszonyával. Aki aztán a harag miatt nem szólt hozzá. Az én barátom elindul a szobában s keres valamit. Ágy alatt, szék alatt, ágyterítő alatt, szóval minden alatt. A menyasszony csak nézi, végre megkérdezi:

„Mit keres?”

„Azt, amit végre megtaláltam: a hangját!” (Meggenné-e most? Keresne-e most? Szerk.) Hát én is így jártam. Vagyis hogy nem így. Vagyis hogy, tudja a szösz. A vége az lett, hogy nem lehettem vegyész.

Tessék megmondani a főtiszteletű püspök úrnak, hogy nekem csak egy fővegem és egy palástom van. Annak pedig takarni kell azt a három fiút, akiket elhullt fiúk helyett ennek a szenvedő, küzdő hazának akarok, ha lehet, felnevelni! De azt is tessék megmondani, hogy kicsiny egyházam . . . no de van jobb kezem és van balkezem is! Ront vagy javít az egyik, nem tudja azt a másik. Mifelénk, itt a Túr partján így szokás ez!

És ha tartunk valami érendrédi estét, hát akkor nem csak a töl, töl-t adjuk le, hanem a ban, ben-t is.

De nem írok most tovább. Estére hajlik az idő. A számadás is vár. Az ágy is vár. Meg hagyjunk másorra is. Hátha nem úgy van, hogy engem „Kapunál

a mennyei várnak, már most szent angyalok várnak; intnek menjek, mert a mennyek reám nyitva várnak.“

Hátha meg így van? A mindenható tudja csak. A multkoriban azt olvastam, hogy sok pénz van a nagy tiszteletű úrnak. Már t. i., hogy kint az utófizetésből. Hát van ezen panaszkodni való? Nem elég, hogy olvassuk a lapot, hanem még fizessünk is érte? De erről nem sokat írok, mert engem nem érdekel az eset. A napról-naprában megírtam nt. Szerkesztő úrnak, hogy:

„Legyen szíves megküldeni

. . . . a lapot

Igaz, nem fizettem elő.

Nem, mert ha volna sincs miből,

De fölesapok költőnek és

Teremték majd a semmiből.

Majd írok én, bárhol veszi

A kritika új ostorom:

Ha mondja, rossz; „igen, de sok.“

E szóval őt letorkolom.

Mert minden istenadta nap

Firkantok egy új darabot.

Legyen szíves megküldeni

Szerkesztő ingyen a lapot“.

Jól van? Még csak annyit, hogy a Kárpátokban minden csendes. Akáresak ott a pénztári hivatalban. Hanem ha innen csak annyit hallanék, mint a Kárpátok felől: akkor már legalább a kongruám csücske itt volna. De sebaj: addig vagyok úr, míg ott bent a pénz. (Már régen ott van R.)

Sok jót! Isten áldása legyen a hazán s azokon, akik szeretik.

Garbólc, 1915 január 8.

Kiváló tisztelettel

Garbólczi.

IRODALOM.

Könyvismertetés.

Egyházi beszédek az 1914. évi világháború idején. Függelékül néhány egyházi beszéd és imádság. Írta Kis József, pápai ref. esperes-lelkész, az Orle egyik alelnöke. Pápa. Nyomatott a főiskolai könyvnyomdában. 1914. Ára 340 kor.

A dunántúli reformátusság hegyen épített városának, Pápának ékesszavú papja: Kis József bocsátotta közre ezt az érdekes kötetet.

Azt tartom, hogy a tucatpredikációk kiadásáért kár nem csak a rája fordított drága idő, de még a nyomdafesték is. Viszont azokkal se tartok, akik elvi ellenségei bárminő egyházi beszédek megjelentetésének. Már csak minta és tanulmány kedvéért is helyénvalónak vélem, hogy az igazán képzett, tehetséges írók, kiváló szónokok, erőshítű papok, puritán gondolkozású predikátorok sajtó alá rendezik beszédeiket. Hiszen tudnivaló, hogy elődök, előzmények nélkül semmi téren sincs palérozódás, izmosodás, nincs fejlődés. S milyen nagy veszteség volna pl. ha Kálvin predikációiból s egyéb ilyenmő írtaiból semmit sem ismernénk s nem táplálhatna, acélozhatna, termékenyíthetne az evangéliumnak, a reformációnak az az őseréje, mely a nagy hitűjítő műveiből hatalmas sugárzik.

Kis Józsefet nem akarom e részben Kálvin mellé állítani. De aki pl. pár évvel ezelőtt az Orle debreceni kongresszusa alkalmával elhangzott templomi beszédét hallotta, vagy legalább (sajnos, csak kisszámú példányban nyomtatott füzetkeben) olvasta, Kis Józsefet korunk legnagyobb magyar hitszónokai közé sorozza.

E vélekedésben csak erősödünk, ha végig olvasuk, helyesebben tanulmányozzuk a kezünk alatti kötetet.

A benne közreadott beszédek nem olyanok ugyan, mint némely orvosság, mely mindentől jó, de semmitől se használ. Nagyobb részét nem is mondhatná el akárki akárhol már csak helyi s alkalmi vonatkozásai miatt sem. Azonban épen, mert nem mozog szürke általánosságban, hanem adott esetekben mindig a szeg fejeire üt; mert nem elméletez, elvontan, hanem inkább a gyakorlati alkalmazhatóság szempontját uralja; mert bár ég felé tekint s oda igyekszik vonni a hallgatóság tekintetét is, de (ép' ezért) nem néz el a bűnös emberek feje felett, hanem mint kiünő élet- és emberismerő oda lát a társadalom bajainak titkaiba; mert lát tisztán, ítélkezik alkuat nem ismerő szigorral, „sine ira et studio“, bár a legtávolabbi személyi vonatkozás nélkül: ezekért tartom könyvét érdekesnek és értékesnek.

De tartom egyebekért is . . . Bár háborús időkben, közeli vonatkozásokkal szerkesztette a kötetbeli beszédek legnagyobb részét, mégsem veszi el az Igét a háborús események keretében, hanem annak bírói széke elé állítja e nagy világdramát és szereplőit. És noha van elég oka, ha felháborodik, pl. a trónörökös gyászos eseténél stb. és noha ostoroz is keményen, mégsem afféle „viharmadár“, kiből hiányoznék a Krisztus lelke. Egyes szavait ugyan jobban megnyomja, pl. sor szerint a 2-ik beszédben, de azért távolról sem a „Protestáns Szemle“ „véresszájú verbuváló őrmestere“. Hangulata háborús ugyan, de nem ó-testamentomi érzelem és gondolatvilága.

Könyve a pompás „Függelék“ kivételével háborús színezetű, mégsem átlagos értékű; nem u. n. hangulatok, kenetes szólamok-közhelyek, szép mondások gyűjteménye, hanem eszmék tárháza is az ev. egészséges légköréből. Igaz ugyan, hogy kivált gyakorlati használhatóság szempontjából a függelékül nyújtott darabok értékesebbek, mint általában a háborús beszédek, de ezek közt is vannak szépek, sőt megragadók.

Valamennyi beszéde evangéliumi hitet, erkölcsöt predikál, szóval: a ker. tudományban épséget és tisztaságot mutat. Az alapige nem motto, hanem maga a beszéd erős logikáival, ügyes alkalmazással, általában a homiletikai szabályok szoros betartásával megszerkesztve, mint ahogy ezt a gyakorlati hittudományok egykori tanárától csak várni lehet.

Kiválóan ért a textus kiválasztásához. Szabatosan, szöveghűséggel állítja fel a főtételt, arányosan oszt s úgy tárgyal, hogy az eszmemenetben semmi zökkenés, hanem az alapeszme szempontjából minden egybevágó, logikusan összetartó. Egyénisége egészen eredeti. Másoktól mitse kölcsönöz. Idézet alig van beszédeiben, ami van, az az egy-kettő pedig valóban találó.

Ami nyelvét illeti, azt szabatosság, csín, választékosság, erőteljesség jellemzik. Kis J. nem szereti a költői cifrazatot, de pl. a természetből vett hasonlatokat szerencsésen alkalmazza. És noha inkább az értelem felvilágosításával, sem mint a szenvedélyek felkeltésével

igyekszik hatni, de a maga helyén a meleg érzés hűrjait is megtudja rezegtetni. A nehézkes hosszú mondatok szerkesztésének nem barátja s az unalmas parafrázisoktól idegen. Egyik főerőssége, hogy kevés szóval is sokat kifejez. Kár, hogy könnyen kerülhető idegen szavak használatával vét a tiszta magyarság ellen, amit pedig neki, aki annyira ura nyelvének, nem lett volna nehéz elkerülni. A harmonia, ózon, kolosszus, póz, orkán, furia (3 helyen is), energia, titáni, paktálás, ritualis, reneszánsz, moloch, fanatizmus, polip-karok, humanizmus, oázis, diplomata, diplomácia, gloria, aristokratia, projektio szavakat még a pápai előkelő gyülekezet nagyobb része sem ismerheti (dicséretére legyen mondva). E szavak kerülése mellett még a népszerűsége törekvés előnyére vált volna a különben világos irányú írónak.

Imádságai a szív teljességéből szólnak, ég felé emelnek a publikánus alázatosságával. Közvetlenség és mély érzelem dolgában a háborús beszédhez fűződő imák mintha a többi közül is kiválnának. Nem hiába, hogy az érdemes szerzőnek két derék fia van a harctéren s veje az oroszok fogságában.

Közönséges vélekedés, hogy kiváló szónoki erők gyengék az imádkozásban. Van is valami benne, de Kis J.-nél ezt nem tapasztalni s szinte nehéz eldönteni, melyik benne nagyobb: a szónok-é, vagy az imádkozó?

Imái előkelő nyelven, eüchetikailag szabályszerűen íróttak, inkább rövidek, velősek, a beszéd eszmekörében mozgók s ez által a beszéd hatását nagyban emelik. Szóval: mindenképen szépck és értékesek úgy, hogy mulasztás volt azokat külön lenyomatban már régebben ki nem adni, hogy már csak a változatosság utáni természetes vágyakozás kedvéért is minél több s hozzá jeles szező műve állt volna erősítésre, vigasztalásra, biztatásra ép e nagy felfordulásban oly nagyon rá szorult és azt oly buzgón kereső híveink rendelkezésére. Am még most se késő.

Sőt a kötetben olvasható alkalmi elmélkedést a szerző asztala fiókjában levő többivel együtt szintén érdemes volna hozzáférhetővé tenni.

A művek a következő címek alatt csoportosítottak: I. Egyházi beszédek háborús időkben. 10 beszéd, miknek sorát a trónörökös pár gyászünnepélyén mondott nyitja meg. Van benne synthetikai, analitikai kidolgozás, mindenikhez elő- és utóimádság fűződik. Egyenként való bővebb ismertetést a helyszüke nem enged. Tehát csak a címetek s alapigéket ismertetem a következőkben:

1. „Én lelkem végy erőt“. Bir. 5. 21.
 2. Dicsőség és békesség a vitéz derekán a kard. 45. Zsolt. 4. 5. v.
 3. Mindeki hozzon illő áldozatot a haza oltárára. Csel. 20. 35.
 4. Az Isten gondot visel. I. Móz. 22. 1—8.
 5. Az Isten gyűlöl minden büncselekvőt. 5. Zsolt. 5—7.
 6. A külső vallásosság hiabavalósága. Jer. 7. 4—14.
 7. Aki velem nincs, ellenem van. Máté 12. 30.
 8. Emeljük fel szíveinket az Istenhez. Sir. 3. 41. (Okt. 31-én.)
 9. Az Istent feljed. (Templomszentelői.) Préd. 12. 15.
 10. Én az Úrra nézek s várom az én szabadításom Istenét. Mik. 7. 7—10. (Bűnbánati tartalommal.)
- A II. csoport foglalata: 1. köznapreggeli. 4. köznapesti imádság és egy elmélkedés. Zsid. 13. 1—3. 5—6.

alapján. Aztán egy lelkészesketési beszéd imával, egy adventi úrvacsoraosztás alkalmával mondott agenda.

A függelékben van egy áldozócsütörtöki beszéd az élet ösvényéről 16. Zsolt. 11. szerint.

„Ügyeljünk egymásra“ címe a 2-ik beszédnek. Alapige Zsid. 10. 24. Említés van benne a genfi gyülekezet „Ref. családtyák köreinek“ szervezőtől, minek nálunk való nagy szükségességét a jeles hittanár: Molnár Albert is meggyőzően fejtegette.

3-ik beszéd ez: „A hivatásunkhoz való hűség“. Máté 16. 21. alapjain mondotta a szerző e kerületi lelkészértekezlet alkalmával.

Utolsó beszéd: „Boldogok a jónak követői“. I. Pét. 3. 13—14.

Mindent összegezve: a kötet közrebocsátása határozott nyeresége belterjileg még mindig elég szegény homiletikai irodalmunknak. Aki megszerzi, sokat fog épülni, tanulni belőle amellet, hogy a művek nagyrészt megfelelő átdolgozás után még az erősen alkalmi jellegű háborús darabokat is, gyakorlati téren is használhatja. Miért is a legmelegebben ajánlom. A könyv fűzött, alakja esinos, a nyomás tiszta, a papír finom. Sajtóhibát nem leltem benne. Ára értékéhez képest épen a mai drága munkadíjak s anyagárak világában olcsónak mondható.

Tiszabecsen, 1915 január 17.

G. Szabó Mihály
ref. lelkész.

— **Igehirdető.** Egyházi beszédek gyűjteménye. Kiadják: Soltész Elemér, ref. lelkész. Révész János, ev. lelkész szerkesztők. Megjelenik havonként. Az igehirdető februári számának (ára 1 K 10 f) tartalma: Nánay Béla kunszentmiklósi ref. gimn. professzor: Jézus és a ma (Vasárnap). — Smid István rozsnyói ev. lelkész: Harmonia (Vasárnap). — Soós Károly bucsi ref. lelkész: A gerlice szava (Háború idején). — Takács Sándor mándi ref. lelkész: Kétféle szomorúság (Bőjtői bűnbánati). — Bárány Podmanický Pál felsőszeli ev. lelkész: Oly biztató, hogy Jézus a főpapunk! (Bőjtői). — Nánay Béla kunszentmiklósi ref. gimn. professzor: Test bőjtje, lélek bőjtje (Bőjtői úrvacsorakor). — Takács Sándor mándi ref. lelkész: Meggyógyulva (Úrvacsora után). — Kund Sámuel répcelaki ev. esperes-lelkész: Judás (Bőjtői).

— **A „Vasárnapi Ujság“** január 24-iki száma ismét folytatja ama harctéri képek közlését, melyek e lapot nevezetessé, a mai nagy idők leggazdagabb és legteljesebb krónikájává tették; az összes harcterekről ad most is érdekesnél érdekesebb képeket. Közli ezenkívül az olaszországi földrengés képeit és báró Burián külügyminiszter arcképét. Szépirodalmi olvasmányok: Szemere György regénye, Sztrokay Kálmán, a harctéren küzdő írónk cikke a tüzről, Binder-Kriegelstein elbeszélése. Egyéb költemények: irodalmi cikk s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, Sakkjáték. Halálozás s. b. A „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyedévre öt korona, a „Világkrónika“-val együtt hat korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.). Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap“, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félelvre két korona 40 fillér.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Vilmos császár születésnapja.** Wilhelmus rex imperatorunk jan. 25-én (?) született. Ez a nap nagy nap volt eddig Germaniában. Templomi, udvari s más hivatalos és testületi felvonulások, katonai kirukkolás, családi összejövetel s még az utca maga is hozzájárult ahhoz, hogy ez az alkalom valóságos nemzeti ünneppé legyen. A táviratoknak meg nem volt se szeri, se száma. Az idén nem lesz ünnep, megtiltotta a császár maga. Azt akarja, hogy most mindenki csak egyetlen eszmét vegyen lelkébe, csak egy célra függessze tekintetét; az ellenség leveretésére. Ettől a gondolattól, ettől az érzéstől, ettől az akarattól kell megteljesedni mindenkinek. És úgy is van. A megtámadott haza képével, a gonosz ellenség leveretésével, a világháború rettenetes fordulataival vagyunk mindnyájan eltelve. Berlinben, a nagy német földön és nálunk is. De sem Berlinben, sem a német földön, sem a magyar világban sehol nem felejtkezünk el a németek császáráról Wilhelmus rex imperatorról és születése napján meleg érzéssel fordulunk a német nép felé, melynek sorsával sorsunk összeforrt és minden külső felvonulás, díszlet, táviratozások, külső ünnepek nélkül szívünk teljességéből minden jót kívánunk neki s nagy fejedelemnek Vilmos császárnak, akinek alakja ezekben a legendás időkben még nagyobb; még nemesebb lett, mint valaha s kinek neve itt a m¹ magyar sziveinkben is visszhangzik. „A két nép és nemzet sorsa immár véglegesen összekapcsolódott. Nekünk magyaroknak sovíniszta németeknek, a németeknek pedig sovíniszta magyaroknak kell lenniök.“ Megértjük ezt a szót, mely nem azt teszi, hogy magyarságunkat meg kelle tagadni, hanem azt, hogy egymás mellett jóban, rosszban híven és igazán ki kell tartanunk. És mi azt tesszük most is. A magyar hű, igaz és vitéz volt; hű, igaz és vitéz most is mindenütt. A nagy németeket meg soha se gyűlölte. Azért szívünk teljességéből szólott a debreceni egyetem rector magnificus, főtisztelendő Kiss Ferenc, midőn a szerdai sebesült szórakoztató estén, minden imperatori tilalom dacára, Vilmos császár eltetésével zárta be a szépen sikerült, meleg, hangulatos (Magyariék muzsikáltak, a főgimnázium szerepelt) ünnepélyt. „Műsorán kívül — így kezdte beszédét a rector magnificus — de szívünk teljes melegével emlékezzünk meg e napon a mi hű szövetséges társunkról. II. Vilmos német császárról, ki ágyúk dörgeése közt ünnepli ma születése napját és kiáltunk elértére és a szövetséges fegyverek diadalára háromszoros eljent!“ Az éljen fel is hangzott, de felharsant a Magyariék húrjain a „Wacht am Rhein“ is, mit a közönség felállva hallgatott és énekelt. Tüntettünk a németek mellett, ünnepeltük a németek császáráját tilalma ellenére és mindezt mi itt Debrecenben és igazán szívünk szerint.

— **Püspök a kaszárnnyában** Csak jóformán Debrecenből indult (a theologus honvédekét kivéve) a hadba vonult katonaság úrvacsora és egyházi áldás nélkül a harc térére. Itt nem engedték ezt a lelket emelő, a búcsúzás pillanatában az egyházzal s az örökkévalósággal összeforrasztó szertartást az egyházi rend régi tradíciói. Az a komor, fenséges felfogás a vallásról, az egyházzal, hogy annak mindig csak az egy igaz Istenre kell néznie. Ezért nem szeretjük mi templomainkban még a hazafias ünnepeket se. (Ezt a merev felfogást azonban már átal törte az élet). Ezért nem lehetett eddig a menetszázadok legénységének templomi istenitisztelet alkalmával feladni az úrvacsorát s ezért kellett dr. Baltazár Dezső püspöknek magának menni ki a kaszárnnyába, hogy ott az indulásra készen álló századdal istenitiszteletet tartson és nekik az úrvacsorát kiszolgáltassa. Mert ezután nem fog enélkül a hadba vonulni Debrecenből a református katona. Eddig is kár volt, hogy engedték őket. Legjobban bizonyítja az a hatás, amit a püspök szolgálata úgy a katonák, mint a tisztikar körében kiváltott. Vasárnap 7 óra után kezdődött a Pavillon laktanyában a ritka szolgálat, a kaszárnnya nagy tornatermében, mely fel volt díszítve ez alkalomra. A legénység gyönyörűen énekelt (mind falusi fiúk, férfiak, akik egyházainkban a magyar énekléshez hozzászórtak s többen egyházi tisztséget is viselnek), erre következett a szertartás; az agenda, az úrvacsora kiszolgáltatása, a buzdító beszéd, melyet lapunk élén közlünk s a bezárás. A szilárd hit, a bátor elszántság, az Istenben bízó reménység s a hősi elhatározás tudata ült ki az arcokon. Mint valami győzelmi ének, úgy harsogott az ajkakon a Simeon éneke. Boldog volt mindenki, aki az istenitisztelet végzetével a püspökkel kezét foghatott. Legénység, tisztikar a legnagyobb tisztelettel vették őt körül, a református püspököt a kaszárnnyában.

— **Az alsóttebel új lelkész.** Ott a délvidéken jóformán csak a mi református eklézsiánk képviselték eddig a magyarságot. Minden egyházunk egy-egy kis erősség, a magyarság mentsvára ezen a részeken, ahol régen pedig Zsigmond király idejében még a legtisztább s a legerősebb, a leggazdagabb magyarság lakott. Ma mindez másként van és annál nagyobb a szolgálat, amit a magyarság s a hon érdekében a mi híveinknek ott teljesíteniök kell. Velök örvendezünk, ha magokat és az országot is építhetik s velök aggódunk, ha őket valami változások érik. Megremegünk minden rossz hírre, amit felőlük kaptunk. Két egyházunk forgott most is nagyobb veszedelemben: Pancsova és Kevevára. De az egyik nagy hely s nem hagyja magát; a másik is megépül, csak nem kell nekünk elhagyni. És megállanak és megmaradnak a sok viszontagságot átélte régi kipróbált egyházak is és azok között *Alsóttebe* is, melynek lelkészét művészi hajlamú (ő rajzolta a debreceni könyvtár régi könyveinek hiányzó címlapjait), költői lelkű, írói kész-

ségű s képességű ifj. Baráth Imrét, a mi szeretve tisztelt bátyánknak id. Baráth Imrének hasonló nevű fiát szülőföldjére, nyugdíjba vonult édesattyja helyére vitték vissza a derék Gávaiak. Helyére, mint Vásárhelyről értesítenek, *Hodossy Orbán* hódmezővásárhelyi anyakönyvvezető lelkészt választották meg egyhanúglag, lelkesedéssel az ittebeiek. A meghívás útján választott lelkész a mi kollégiumunk növendéke, vásárhelyi születésű, ki ott is a Hód vize partján épült nagy magyar városban, itt is Debrecenben a legjobb jeles tanulók közé tartozott. Emlékezünk valami pályamunkára is, melyben része volt. Szeretettel köszöntjük és szívből örvendünk neki, hogy most pálmát nyert; mert pálma is kitüntetés a kálvinista lelkésznek, a magyarság prófétájának és hitvallójának, a nép összetartójának és pásztorának lenni s különösen ott Ittebén, a délvidéken, a nemzetiségek között.

A bankok. A régi feudális világ nagy urainak, a jobbágytartó, mindent kihasználó középkori rendszer főnemeseinek a helyét a mai modern világban a bankok foglalják el. A fővárosi nagytemplom, a lipótvárosi Bazilika 25 évig sem épült fel. Államnak, községnek és az országnak kellett sorsjátékkal s minden támogatással össze fogni, hogy megnyitható legyen. Bezzeg a bankpaloták a fővárosban és a vidéken rövid idő alatt felépülnek. Ők a helyzet urai. Ők voltak legalább eddig a világháborúig. Itt Debrecenben is, ahol pedig a lokálpatriarizmus mindig olyan erős volt, hatalommá tud lenni az idegen, nagytehetségű bankár, akinek nagytehetsége pedig sokszor elsősorban a kiméletlenségben és a mindent letipró erőszakosságban nyilvánul meg. Hogy mily nagy hatalom a bank, Debrecen város csütörtöki közgyűlésén lehetett legjobban meglátni. 120-an voltak jelen a közgyűlésen a város atyái közül. Mikor a város pénzeinek, betétjeinek elhelyezésére került a sor, a főispán figyelmeztette a különböző bankoknál érdekelt igazgatósági tagokat, hogy nem szavazhatnak és 120 közül csak 28-an szavaztak. A többiek közvetlenül vagy közvetve mind érdekeltnek érezték magokat. Igazán itt volna az ideje, hogy ebben az új jobbágyságban végleg elhelyezkedjünk vagy, hogy a világháború alkalmával, ezt az igát is lerázzuk magunkról.

— **Segélyezések.** Főtiszteletű püspök urunk a rendelkezésére álló alapok jövedelméből a következőknek utalványozott segélyt, ú. m.: Kálmán Béláné, Pásztor Károlyné, Toroczkai Jánosné, Bencsik Istvánné, Szabó Pálné, Barkász Albertné, Hajdu Albertné, Ablonczy Andorné, Hajdu Elekné, Sárközi Ignácné, Lengyel Sándorné, Rácz Istvánné, Nagy Béláné (Kemece), Toth Benedekné, Kiss Lajosné (Kevevára), Szikszai Kálmánné részére egyenként 30—30 koronát; Sipos Róza, Tóth Mária, Balogh Istvánné, Nagy Károlyné, Udvardi Endréné, Szabó Zsigmondné, Karácsonyi Gyuláné, Bereczki Sándorné, Demjéni Lajosné, Gönczi Lajosné, Kecskeméti

Sámuelné, Dankó Imrené, Györfi Lajosné, Nagy Lajosné, Turóczy Gyulané részére egyenként 20—20 koronát. Az utalványozott segélyek összege 780 korona. A segélyért folyamodók kérvényei, hátrattal ellátva, szétküldettek. Ezt a hátratozott kérvényt bélyeggel (14 filléres) ellátott nyugta mellett az egyházkerületi pénztárhoz kell beküldeni, a beérkezés után a segélyt a nem személyesen jelentkezők részére postán küldi szét a pénztári hivatal. Az illetékes nagytiszteletű lelkész urak szíveskedjenek erre a segélyre felvetteket figyelmeztetni.

— **Vereskereszt egyesület a vidéken.** Béke idején még olyan nagy városban, mint Debrecen és alig volt pár száz tagja a vereskeresztnek. (Most van 20.000 is), a vidéken meg csak megyeileg vagy a városok szerint mozgott az ügy nevében némi árnyék. A háború óta minden megváltozott, vidéken is megalakultak rendre a fiókegyesületek, nem maradhatott el Törökszentmiklós sem, melynek közönsége minden hazafias szép munkából kiveszi a részét. A háború kitörése után — méltóságos Borbély György kir. kamarás főszolgabíró buzgólkodása folytán, — megalakult az országos Vereskereszt-egyesület helyi fiókja. Elnöke lett dr. gróf Almásy Imre, társelnöke: Baghy Béláné, alelnökei: Baghy Béla nagybirtokos és Montag Ákosné nagybirt. neje, jegyzője: Kiss István nyug. főjegyző, titkára: Kucséra Ferenc róm. kath. plebános, pénztárosa: Kutas Bálint ref. lelkész, gondnokai: Kiss István ny. főjegyző és Récesy Zoltán gyógyszerész. Az egyesület áldásosan működik. Három kórházban mintegy 150 sebesült katonát ápolnak állandóan, fizetett és helybeli önkéntes ápolónők. Az egyesület mintegy 20—21.000 elkölthető pénzzel rendelkezik. Isten áldása kísérje a helyi fiókegyesület alakítása körül tett fáradozásaiért méltóságos Borbély György főszolgabírót és a vezetőséget.

— **A mi fiaink.** 1. *A templomban.* Énekes, imádságos papoknak indultak a mi fiaink s bár a nagy világháborúban nekik is ki kellett állani a magyar haza védelmére, mégis megmaradtak énekes, imádságos papoknak a katonák között is. Énekkel kelnek, énekkel fekszenek, csak a templom, amit nélkülözniök kell. Az evangéliumi hit mélységéből buzgó dr. Szabó Aladár emlékezetes úrvacsora osztása még ma is táplálja lelkeiket s múlt szombaton ismét alkalmuk volt, hogy az Úr házába juthassanak, templomot nyitván nekik és imádkozván velük a lelkes Benő pap, a Szilágyi Dezsőtéri szép kalvinista templomban. A sejt-formán kiképzett, félkörökből összerakott boltok alatt a félhomályban (késő délutánra járt az idő) felségesen csendült a debreceni theologus honvédek éneke, magasan szárnyalt Benő pap hálaadó, a magasztaló, boldogan dicsekedő, boldogan reménykedő, segélyt kérő fohásza és a szívek betelének boldog áhitattal s felemelő érzésekkel. Énekes, imádságos papoknak indultak a mi fiaink s azok maradtak, mint a haza védelmére fegyvert fogott honvéd

önkéntesek is. 2. *Dr. Némethy Károly államtitkárnál.* Dr. Némethy Károly berettyóújfalui születésű ugyan és e város hűségesen számot is tart hozzá. Diszpolgára Berettyóújfalunak és az ottani nagy református egyház főgondnoka. Mindazonáltal mi debreceniek is jogot formálunk hozzá és szülei után, akiket ismertünk, szerettünk és személye után, mint aki főiskolánkban tanult és ama kötelekek után, amik őt a civisvilághoz csatolják, mi viszont Debrecen számára reklamáljuk őt. És az is, a miénk is, ezt bizonyítja, hogy a nagyok közül az ország fővárosában ő volt az első, aki meghívta és megvendégelte a debreceni honvéd theologusokat, szervezven nekik vendégséget ama nevezetes templomi imádság estéjén, 23-án, egy szombati napon. A fiúkkal együtt voltak hivatalosok tisztjeik is. Nagy Béla, a vitéz százados és fiúkat szerető főhadnagy, a fáradhatatlan, a jóakarató instruktor és tanár. Nagyszabású, igazi nagyúri estély volt ez, melyen a hazigazda előzenységét csak a ház úrnőjének (ő is félig-meddig debreceni, Oszterlamm Károlynak a leánya, Ilma) szívesége és nyájassága múlta felül. Mindent megkoronázott az államtitkár édes anyjának, nt. b. e. Némethy Lajos debreceni lelkész özvegyének, Fésüs Emmának, az öreg nagytiszteletű asszonynak és leányának a jelenléte, akik innét Debrecenből, az ő civisvárosból ugyan Budára költöztek át, de akik szívök szerint most is hozzánk tartoznak. Hogy feldobogott, hogy felmelegedett ez a szív, midőn a debreceni fiúk ott megjelentek. Milyen szeretettel nézett végig az öreg nagytiszteletű asszony ezeken a hős gyermekeken. S milyen szeretetet, boldogságot, meglepedést váltott ki ez a meleg fogadtatás a hazigazda, a ház úrnője s a háziak részéről a mi fiainkban is. „Mintha az édes családi otthon melegét éreztük volna“, — azt írják. Azt érezték valóban. Azért találtak magokat olyan otthonosan s azért adták magok is az este sikeréhez a legjobbat, amit adhattak: lelkeket, mely szemök vidám tekintetében tükröződött, a dalt, mely ajkukon többször felhangzott s a megbecsülést, a boldogság érzetét, amit szívökbe zárnak. A debreceni kis-kántus énekét, a Csokonai-nótákat örömmel hallgatta az öreg nagytiszteletű asszony is. Csak úgy csillógott a szeme, amidőn a fiúk a régi ismerős énekekre rázendítettek. Mi meg debreceniek, a mi fiaink ünneplését halljuk örömmel és hálás szeretetünkbe zárjuk azokat, akik tőlünk elszakadtak, akiket pályájuk magasra vitt, de akik Debrecen nem felejtették el s a vén kollégiumra, a vén kollégium fiaira, a mi dicsekedéseinkre és büszkeségünkre, a debreceni theologus diák-önkéntesekre szeretettel gondolnak s rólok szeretettel gondoskodnak: dr. Némethy Károly államtitkára, fenkölt lelkű neje, Oszterlamm Ilmára, az öreg nagytiszteletű asszonyra, nt. özvegy Némethy Lajosnéra és nemes műveltségű leányára, az államtitkár testvérére... 3. *A Sváb-hegyen.* Ünneplés volt a kies Sváb-hegyen. A református leány-

egylet rendezte a vendéglő nagytermében. Megírta már Petőfi, hogy a koresma is lehet néha-napján templom és láthat tisztább szíveket is, mint az oltár. Templommá lett e hely s a szívek itt nagy eszméktől magasztosultak. Az Isten- és hazaszeretben dobbantak össze kebleink. Ünnepeztük a sváb-hegyi, vallásukat és hazajukat szerető, buzgó hölgyeket és ünnepeztük a debreceni theologus honvéd-önkénteseket, élükön tisztjeikkel és fogadott apjukkal, Kiss Ferencel. Soha se látott még ilyen lelkes, barátságos, meleg ünneplést és hangulatos, nagyszámú közönséget a Sváb-hegy. A jegyeket előre elkaptokdták, a közönség fele az előszobákba s a külső helyiségekbe szorult. Budáról, Pestről is sokan megjelentek ez alkalomra, nők, férfiak (3 pesti theologiai tanár is), az új egyház területéről pedig nők, férfiak, katonák, más hivatalos állásúak megszámlálhatatlan sokasággal. Az érdeklődés központjai a mi fiaink voltak, akik ki is tettek magukért. Énekük (a debreceni diák kis-kántust hallottad volna) olyan hatást váltott ki, hogy még a híres, szigorú kántus-praeses, az öreg Mácsay nagytiszteletű uram is örömkönyeket sírt volna, ha úgy a mellékszobából hallgatta volna őket. (A nagyteremben egymás ölében ültünk, oda be se fért volna.) Szépen sikerült Tihanyi Kiss Sándor szaválata (Váradi Antal egyik költeményét szaválta) s a többi számok is. A koronát az egészre főtiszteletű Kiss Ferencnek, a fiúk fogadott apjának bibliai magyarázata tette fel. Csodás látvány volt ez, midőn a 41 egyenruhás diák körülte sereglett s az ihlett ajkú szónok (a legnagyobb a kettős hazában) a szentkönyvet kinyitotta és Debora énekét olvasni s magyarázni kezdte. Szem nem maradt szárazon, mindenki a debreceni ősi kollégium s a debreceni theologus diák-honvédek dicsőségét beszélte. A mi fiainkét, akiknek ünnepeztetéséből fénysugár árad ránk, magyar reformátusokra is. Dr. Kováts István theologiai tanár rövid imádsága zárta be a szép ünnepelet. Ma mindenek bizonyosságot tesznek arról, hogy a mi fiaink derék fiúk. *Diák Antal.*

— **Munkateremmé átalakított egyházi tanács-terem.** A törökszentmiklósi református egyház tanácstermében és a közelében levő hitelszövetkezet helyiségeiben gyönyörű szép hazafias munka folyik múlt évi szeptember hó 12-ike óta, immár teljes négy hónapja elmúlt, ötödik hónapja. A hitelszövetkezet agilis einökehez, Kutas Bálint ref. lelkészhez jött a felhívás, indítana mozgalmat a harcoló katonák meleg ruháinak gyűjtése érdekében. Kutas Bálint, a népszerű lelkész, kinek hivatalos szobája valószínűségű népjóléti iroda, s a háború óta százával járnak hozzá tanácsért a hadbavonultak családtagjai felekezeti különbség nélkül, lelkes buzgósággal látott a nagyfonságú munka kiviteléhez. Templomi szószékből hívta fel hívei figyelmét a nemes cél nagy horderejére, adakozásra buzdítván őket. Nyomatott felhívást bocsájtott ki, melyben elsősorban a hitelszövetkezet 2230 tagjához szólt, de hívta az egész város közönségét a szentmunka támogatására. Felhívásainak óriási sikere lett. Megindult az adakozás nagyon szépen. Megkezdődött a gyönyörű munka,

melynek élére vezetőül Kutas Bálintné úrasszony állt s melleje munkatársnőikül sorakoztak nagy számmal úrasszonyok és úrleányok, felekezeti különbség nélkül jöttek a nép asszonyai, leányai a város minden részéből dolgozni katonáinkért. Dolgozott a derék honleányok nagy serege, kötöttek, szabtak, varrtak, munkát osztottak ki a vezetők — sok úrasszony és leány, köztük több derék ref. és kath. tanítónő — a rengeteg dolgozni vágyó asszony, leány között, kik esengtek a munkáért és az volt boldog, ki minél többet kapott és készíthetett el szertetből a harcoló hősöknek a sokféle kötni és varni valókból. A hazafias szent munka lelkes vezetője, irányítója: Kutas Bálintné úrasszony fáradhatatlanul dolgozott azon, hogy hős katonáink minél több meleg ruhadarabot kapjanak Törökszentmiklósról. Igyekezett a munkába mindenkit bevonni, lelkesített, pénzt gyűjtött, többször felhívást bocsájtott ki, hogy ismét és ismét adakozzon a közönség a szent célra. És a siker, melyet lelkes munkájával elért, valóban megatottsággal töltheti el szívünket! Pénzgyűjtésének eredménye ezideig 3455 korona 52 fillér. Folyó hó 15-én küldték el a hadsegélyző hivatalhoz a hatodik szállítmány meleg ruhát és a hat szállítmányban együtt sikerült a lelkes vezető úrasszonynak 3316 meleg ruhadarabot eljuttatni a harcoló hősöknek. Készült és elküldetett 548 pár kötött csuklóvédő, 342 pár kötött térdvédő, 267 darab kötött hősapka, 562 db varrott flanell hősapka, 442 darab varrott flanell ing, 454 darab haskötő, 432 pár flanell kapca, 142 darab vízhatlan csuklya, 80 darab trico alsó nadrág és ezeken kívül sok szörme nemű, nagy bundák, bekecsek, Jägeringek, harisnyák, tricoingek, pokrócok, meleg mellények s néhány teljes felszerelés lett ajándékozva. A munka pedig folyik tovább, állandóan, megszakítás nélkül, naponta délutánonként dolgozik a munkássereg, amint a vezető úrnő kijelentette: „dolgozni fogunk mindaddig, amíg szükség lesz rá”. Naponta érkeznek még mindig pénzadományok, természetesen a befolyt adományokból szerzik be a szükséges anyagokat. Újabban a hadsegélyző hivatal felhívására, nyakkendőket (saálok) kötnek. A vezető úrasszony Kutas Bálintné kezdeményezésére vasárnaponként is össze jönnek kötni — miután vasárnapokon a harcoló hősök sem szünetelnek — és múlt év október 25-ike óta minden vasárnap háborús előadást is tartanak — a program kizárólag aktuális háborús számokból — felolvasás, szavalat, zene- és énekszámok — van összeállítva. Az előadást a Szózat elénekklésével nyitja meg az egybegyűlt nagyszámú közönség és a Hymusz elénekklésével fejezi be. Hogy mily kedvesek, lélekemelők ezek a vasárnapi összejövetelek, mutatja nagy látogatottságuk. Isten áldja meg a lelkes vezetőt és munkatársnőit!

Antigoné.

— **A jó vidék. Levél a szerkesztőhöz.** Nt. Szerkeztő úr, kedves barátom! Orosz fogságba esett hívem levelezőlapját küldöm, azzal a kéréssel, hogy az oroszul irt címet tessék kiolvasni, vagy kiolvasatni. Nekem kellene mint lelkésznek a választ közvetíteni s én tennem is szívesen, hiszen szívesen és szeretettel szolgálom a híveknek s a szent közügynek is, melynek falu helyen mi lelkészek úgy is mindenesei vagyunk. Bizony ez így megy a falun mindig. Mindent a papnak kell csinálni, intézni ha azt akarja, hogy mindenképpen ékesen és jó renddel legyenek. Nem akarok dicselkedni. — de itt is tudunk összehordani sok mindent, pl. 12 kgr. pamutból kötöttek a tanítónő vezetése (Varga Irén) mellett a gyermekek sapkát, melegítőket, 97 kgr. vásznat és párnát

küldtünk a Hadsegélyzőnek s a székelyhídi kórháznak még többet. Minden katonának Uray-féle imakönyvet küldtem. Az egyház (pedig szegények vagyunk) 4 köből rozst adott a katonák itthon maradt családjának — a faluban is összeszedtünk 8 köből rozst — 156 kor., a karácsonyi ajándékokra az iskolába hoztak 26 kor., a sebesült katonák imakönyvére gyűlt eddig 8 kor., majd beküldendem. Így van ez, nemcsak Szerepen és Dengelegen (no de az nem baj, hogy ott is csinálnak) csinálnak valamit, csinálunk azt itt. Küldhetnék leveleket is, amiket az imakönyvért kaptam, de minék? Van olyan is akivel állandó levelezésben vagyunk s hánynak írtam választ a köszönő levelére. Engedelmet kérek a rendetlen levélpapírrért, de nem gondoltam, hogy ilyen hosszú leszek. Sőt van olyan is, amelyik az őrmesterének kér imakönyvet, majd az köszöni meg — bizony szükség van azokra az imakönyvekre, én még szeptemberben el is küldtem nekik. Hogy mennyire szükségét érzik, bizonyítja az is, hogy egy imakönyvet — amit én küldtem — egy itteni fiú a kórházban, egy más sebesült katonánál ismerte fel. Zugsführer volt s így a tulajdonosának nem adta át, hanem megtartotta magának. Nem télenkedünk itt se azért, hogy hallgatunk. (Ezt se azért írtam, hogy tessék „kiszervezni”. Csak felelek a példára.) És bizonyára mink se télenkedünk; ha egyebet nem tehetünk vigyázunk a nyájról és számadást készítünk. Pocsajról mit tud Gyula bácsi? A választ sürgősen kérem, mert engem is sürgőznek). Szeretetteljes üdvözléssel vagyok szerető öccse: V. B.

— **Katonák otthona Debrecenben.** A katonák otthona a hóval, vérrel borított végtelen haremző, az ő hajlékuk a hideg sáncárok s az ő fedelük a csillagos ég. Legalább addig, amíg közöttünk vannak, addig, amíg gyógyulóban közöttünk időznek, addig kellene arról is gondoskodni, hogy mi jámbor polgárok barátságosan, utcán kívül is érintkezessünk velök s hogy ők maguk is a kaszárnyáktól, a korezmáktól is eltekintve bizalmasan érintkezessenek egymással. Erre szolgálna a katona otthon, olyan kaszinó-féle helyiség, ahol olvasni valót, meleg, barátságos szobát s még 1 esésze meleg teát is kaphatnának a csatába készülő vitéz hadiak, ahol velünk s egymásközt elszórakozhatnának s ahol mi olvasottságunkkal, tudásunkkal az ő tudásukat és harcokésztségüket is emelhetnénk. Dr. Baltazar Dezső püspöké az érdem, hogy ilyen Otthon berendezésére Debrecen város figyelmét felhívta s hogy az eszmét a f. hó 29-iki értekezleten meg is valósította. Katonák és polgárok (a főbb vezetők) és hírlapírók gyűltek a kollégium kis tanácstermében össze. Meghallottuk, hogy a katonai parancsnokság részéről nem gördül akadály a terv megvalósítása elé. Megállapítottuk, hogy a püspök legyen az elnök s az eszme megvalósítására intéző bizottság s választmány szerveztettek. Kijelöltük az otthon helyiségét is, a Vivó-klub szállása leendő az. Megegyeztünk benne, hogy az Otthon d. u. 5—8-ig legyen nyitva s ott társalgó, olvasó, játszó helyiségek és iroda legyenek és thea legyen kiszolgálható. Könyvtárossal, gazdáról intézkedés tétel. Lelkes felhívás megy a közönséghez, kiolvasott lapok, könyvek, tinta és papír adományozása iránt, mert az Otthon a levelezésekre is alkalmat fog nyújtani. Aki nem tud írni, annak levelét megírjuk. Lesz hát egy új társaskör Debrecenben. Katonák otthona lesz, erről kezkesedik dr. Baltazar Dezső személyisége. Amihez ő kezd, a sikerül, az meg lesz. A katonák Otthona már meg is van.

— **Epilogus** Arra voltunk elkészülve, hogy miután a személyi rész a köztünk és Református Szemle közt megindult vitából kiküszöböltetett, a theologusok katonai szolgálatára vonatkozólag még ki kell az erdélyi daliakkal a porondra állanunk. Készültünk is a tárgyilagos eszmecsere, valami igazi elvi vitatkozásra. A R. Sz. meg is kezdte a nyitányt, azzal összegezvén Debreceni Prot. Lap szerkesztőjének e tárgyra vonatkozólag kifejett nézeteit, hogy ezek, eltekintve a theologusok általános hadkötelezettségétől, nem sokban különböznek a R. Sz. felfogásától. Lám, mégis sértő gúnynyal illettek hennünket és leleplezésekkel akartak megfélemlíteni. És miért mindez? A mi rossz, lármás modorunkért. S miben állott e modor? Abban, hogy mi azok szolgálatát, akik önként a haza védelmére állottak, vagy akik a sebesültek ápolására siettek, nem akartuk lekicsinyelni, meg tudtuk becsülni, őket összeszedtük és elhatározásukat nagy dolognak tartottuk. És annak tartjuk ma is. Az a meggyőződésünk, hogy azt a melegséget, azt a kevés görögtüzet, amellyel mi a hadba vonult ifjakkal — a kolozsváriakkal és enyediakkal is — foglalkoztunk, azok mindenképen megérdemlik; úgy is, mint magyar fiúk, a magyarság fiai; úgy is, mint református pap- és tanítójelöltek, tehát kétszeresen is a mi fiaink. Egy pár örökszép és hangulatos Arany-idézzel (Arany János debreceni theologus volt), de egyébként az idézetektől s a nagy költő versétől eltekintve. — Meglehetősen akkordtalanul, szinte formátlanul záródik be ez a vita, melyben Erdélyből is sok levelekkel és közleményekkel jöttek segítségünkre. Köszönrjük ezt a meleg együttérzést és baráti segítséget. Majd máskor talán hasznát is vesszük annak. Most azonban legyen béke és értsék meg mindenek, hogy mi Erdélyről úgy írtunk és írunk, mint az egységes és oszthatatlan magyarság és magyar állam integráns részéről, általunk feltett és szeretett részéről, Magyarország régi fellegváráról. Nem a gyűlölet, a neheztelés, a féltékenység, hanem a szeretet diktálta szavainkat s az vezet most is. Ez okon rekesztjük be most a magunk részéről is a vitát, amelyben ha valakit megsértettünk volna, ezzel az epiloggussal azt is ki kívánjuk engesztelni. Szerk.

— **Halálozás.** A B. F. R. A. Mélyen szomorodott szívvel, Isten akaratán megnyugodva tudatjuk szeretett édes jó apánk, apósunk, nagyapánk, testvérünk, sógorunk, nagybátyánk és jó rokonunk *Szentesi János*, Debrecen szab. kir. város törvényhatósági bizottsági tagja, a Debreceni Gazdakör alelnöke stb. mészáros és földbirtokos, fáradhatatlan, munkás és áldásos életének 67-dik évében egy heti súlyos betegség után folyó hó 28-án délután 6 órakor történt elhunytát. Kedves halottunk földi részzeit folyó január hó 30-án szombaton délután 1/23 órakor fogjuk Szent-Anna-utca 56. számú házunktól, a Kossuth-utcai templomban tartandó ima után, a Kossuth-utcai temetőben levő családi sírboltban örök nyugalomra helyezni. Debrecen. 1915 január hó 28-án. Emlékét hálással őrizzük. Szerető gyermekei: Mariska férjével Csáky Jánossal; Erzsike férjével Őri Jánossal; Ilonka férjével Hegedüs Kálmánnal. Unokái: Csáky Mariska, Jónika, Gergely és Béla; Őri Bözsike és Lacika; Hegedüs Kató, Kálmán és Sanyika. Testvérei: Zsuzsánna, özv. Czeglédi Józsefné családjával; Mária, özv. Ekli Jánosné családjával; Erzsébet férjével Vásári Andrásval és gyermekeik. Nagyszámú sógorság, közeli és távoli rokonok nevében is.

Szabályzat

a tiszántúli református egyházkerület közgyűlésének, valamint ezen gyűlés összes bizottságainak tagjait, továbbá az egyházker. megbízottakat és tisztviselőket megillető napidíjak és útiköltségek mérvéről és azok elszámolásáról.

1. §.

Az egyházkerülettől vett megbízatások után

- a) az egyházkerület küldötteinek;
- b) az espereseknek;
- c) az egyházi és világi tanácsbíráknak;
- d) az egyes vidéki tanintézetek képviselőinek napidíjra és az utazással felmerült összes kész kiadásainak megtérítésére van igényök.

2. §.

Az egyházkerületi közgyűlés s ezen gyűlés bizottságainak Debrecenben lakó tagjait a helyben teljesített szolgálatért csupán a bírósági időszaki tanácsülések alkalmával és különleges megbízatások (például: lelkész-, valamint tanító- és tanítónőképesítő és egyéb vizsgálatok vezetése, tankönyvbíráló bizottsági ülésen való megjelenés stb.) esetén bírnak igénnyel napidíjra, amely az ő számukra 10 korona. (Lásd: 1905. évi 230. sz. egyházkerületi határozat 4. pontját.)

3. §.

Az egyházkerület rendes évi fizetésben részesülő tisztviselői, a tiszteletdíjat, illetőleg irodaátalányt élvező egyházi és világi jegyzők kivételével, Debrecenben teljesített szolgálataikért szintén nem jogosultak napidíjat számítani, s az előbbi 2. §-ban megállapított 10 korona napidíj őket csak olyan esetben illeti meg, amelyekben a Debrecenben lakó tagok helyben teljesített szolgálataikért napidíjra jogosultak.

4. §.

A napidíj mérve minden nemű s a megbízott által székhelyén kívül bárhol teljesített megbízatás és szolgálat esetén 16 koronában állapítatik meg.

Az egyházkerület elnökségét minden esetben kétszeres napidíj illeti meg, helyetteseik vagy a bizottságok elnökei részéről azonban csak az egyszeres napidíj számítható fel.

5. §.

Az egyházkerület főhatósága alá tartozó gimnáziumok, tanító- és tanítónő-képző intézetek vizsgálatainak vezetésével megbízott elnökök és a nem helyben lakó bizottsági tagok által szintén 16 korona, míg a helyben lakó bizottsági tagok által csak 10 korona napidíj számítható fel.

A vizsgáló bizottság elnökét ezenkívül az írásbeli dolgozatok átvizsgálásáért még külön 1—25 tanuló dolgozata után 1, 25—50 tanuló dolgozata után 2, ennél is több tanuló dolgozata után 3 napidíj illeti meg.

6. §.

A napidíj vidéki megbízatások és küldetések esetén az elindulás napjától a visszaérkezés napjáig naptári napok szerint számíttatik.

Az oda- és visszautazásra általában csak egy-egy napidíj számítható.

7. §.

A fentebbi §-okban megállapított napidíjakon kívül a napidíjra jogosult egyházkerületi megbízottat vagy tisztviselőt a kiküldetés helyére való utazással járó költségek is megilletik.

Vasúton történt utazásnál az elnökség I-ső, míg a közgyűlési tagok és megbízottak, valamint a tisztviselők II-od osztályú menetdíj felszámítására jogosultak.

Azok, kik félárú jegy váltására jogosító arképes igazolvánnyal bírnak, csak az ennek alapján fizetett vasúti viteldíjnak megtérítését igényelhetik.

A vasúti viteldíjon felül a következő mellék illetmények számíthatók fel:

a) a vasúti állomásig és onnan vissza kétfogatú bérkocsidíj és pedig egyjárat után 2 korona, ha helyben vasúti állomás nincs, a tényleg fizetett fuvarbér;

b) az utazási idő tartamára való tekintet nélkül úgy minden fel- és leszállás, mint egyik vonatról a másik vonatra való átszállás alkalmával 40 fillér podgyász vitelbér.

8. §.

Ha a költségek felszámítására jogosultak közül ugyanazon kiküldetésben vagy megbízatásban többen vesznek részt, s az utazás vagy annak egy része kocsin történik: kettőnként egy kocsin tartoznak utazni s a kocsidíjat csak egyik kiküldött számíthatja fel.

A vasúthoz vagy vasúttól tett utazásoknál a bérkocsidíjak közös utazási esetekben is külön felszámíthatók.

9. §.

Úgy a kiérdemelt napidíjakról, mint a felmerült összes utazási költségekről szabályszerűen felbélyegzett nyugták állítandók ki, mely nyugtakban az összes felszámított és felveendő költségek részletesen megnevezendők, illetőleg felsorolandók.

10. §.

Úgy a rendszeren előforduló gyűlések (mint egyházkerületi közgyűlés, konvent, ezek bíróságai és rendes bizottságai, főiskolai igazgatótanács s az ebből kiküldött albizottságok) tagjai, mint a külön megbízatásban eljáró egyházkerületi küldöttek és tisztviselők által az előbbi §-szerint kiállított úti és napidíjköltség nyugták a püspöki vagy számvevői hivatalban adandók be, honnan számvevői előzetes megvizsgálás és püspöki utalványozás után kifizetés avagy elküldés végett az egyházkerületi pénztárnak adatnak ki.

11. §.

Ha a kiküldetés vagy megbízatás több időre terjed, a valószínűleg felmerülendő napidíjak és útiköltségek erejéig az egyházkerületi pénztárból püspökileg látamozót, illetőleg ellenjegyzett nyugtára előleg vehető fel.

12. §.

Jelen szabályzat megállapítás után 1915 január hó 1-én lép életbe s ezzel egyidőben az összes idevonatkozó ellentétes határozatok és intézkedések hatályukat veszítik.

Ezt a szabályzatot az egyházkerületi pénzügyi bizottság állapította meg az itt közölt alakban s életbe léptetését az egyházkerületi elnökség rendelte el.

— **Előfizetési felhívás.** Előfizetést hirdetünk a XXXV-dik évfolyamába lépő Debreceni Protestáns Lapra. A nehéz időkben a régi zászlót emeljük fel újra és az alá hívogatjuk szeretettel lelkészeinket, tanárainkat, tanítóinkat, világi nagyjainkat, hiveinket, egyházainkat. Ha valaha, most van szükség összetartásra, bátorításra s a kitartó védelemre. Ha valaha, most van szükség arra a szolgálatra, melyet eddig a D. P. L. is végzett. Az összetartás, a bátorítás, a védelem munkáját kívánjuk végezni a régi hivekkel, az újabb munkatársakkal, a bizonytalanságban terhes újesztendőben is. Ebben a szolgálatban lett nagy jelentőségűvé a Debreceni Protestáns Lap, elődeink kezében, e szolgálatot kívánjuk még fokozottabb erővel teljesíteni mi is a jövőben. Ez a jövőben fényes, büszke, boldog lesz a magyar államra és az lesz reánk nézve, magyar protestánsokra is, ha most félre nem állunk és egész erővel a küzdelembe vetjük magunkat. Ne hagyjuk hát el egymást, lelkészeinket, egyházunkat, hiveinket, akik a végvidéken most sok szorongattatást szenvednek s ne hagyjuk főleg a népet s a hazát, mely most segédmunkre van utalva. Bizzunk, higgyünk, küzdjünk és hiven kitartsunk. Szeretettel hívogatunk mindeneket erre a közös szent küzdelemre, szeretettel a Debreceni Protestáns Lap zászlaja alá is. Kérjük egyházainkat, lelkészeinket, ne hagyják el a lapot, mely sohase hagyta el ügyöket. Küldjék be nemcsak az előfizetési pénzeket, de a hátralekös hirdetési díjakat és az új iskolai tanítói hirdetéseket is. (A rendtartás szerint ezek az egyházi lapban is közzé teendők.) Szerkesztőség.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

A Nagytiszteletű lelkész urak és a n. é. ur! közönség b. figyelmét felhívom 20 éves törv. bejegyzett ..

FÉRFI SZABÓ

cégemre (üzletemre), melyben a leg-elegánsabb angol és magyar divatu uri ruhákat, papi palástokat és fővegeket, sikkos vasuti és katonai egyenruhákat készítek.

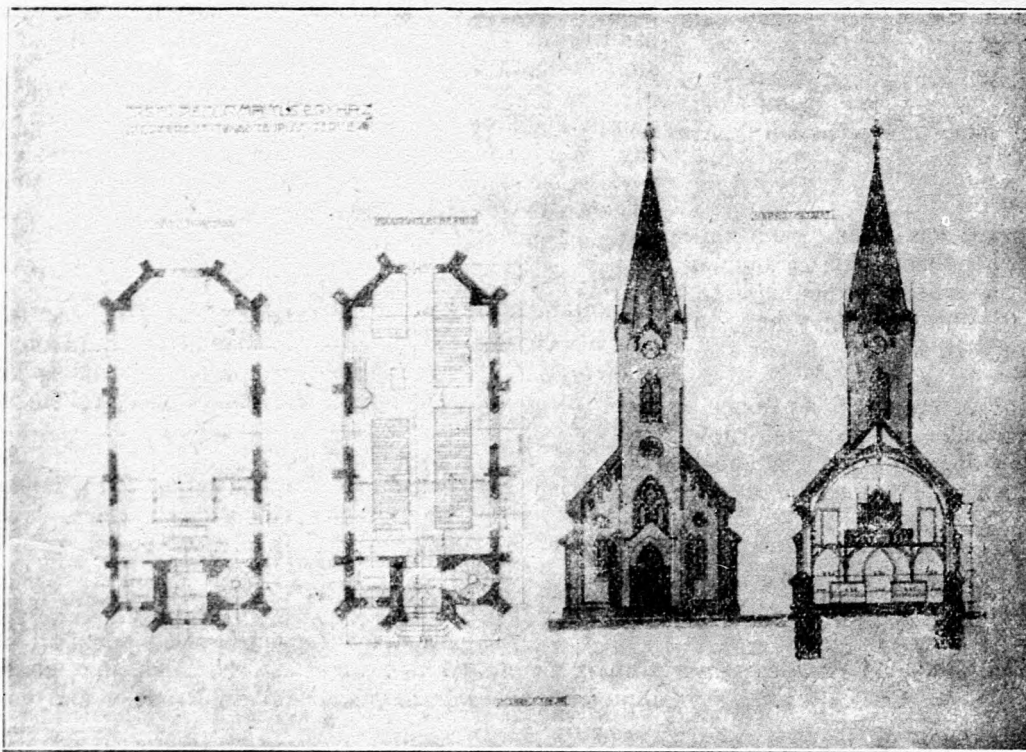
Tartalékos tiszték, tisztjelöltek és egyéves önkéntesek teljesen előírás szerint lesznek felszerelve.

↔ Teljes tisztelettel ↔

Prelovszky András

papi, egyenruha és uri szabó
Debrecen, Kossuth-u. 4.

HOLLÓS és QUITTNER

építészek és építőmesterek

Budapesten

VIII., Mária-u. 11. sz.

Telefon: József 34—10.

Elvállanak mindennemű, az építési szakba vágó munkálatokat, költségvetések készítését, építkezések keresztülvitelét, valamint régi épületek átalakítását stb. stb.

Nagy gyakorlattal bíró specialisták templomok és iskolák tervezésében és építésében.

Szegény egyház gyülekezeteknek iskolák és templomok, valamint lelkész- és tanítólakások terveit díjtalanul elkészítik. Adnak szakvéleményt és becsléseket végeznek. — Kívánatra személyesen is megjelennek, valamint szívesen szolgálnak szaktanácsadó felvilágosítással.

Építető egyházak figyelmébe!

Templomok és iskolák festését, templomi és iskolai berendezések mázolását mérsékelt áron elvállalja ~~~~~

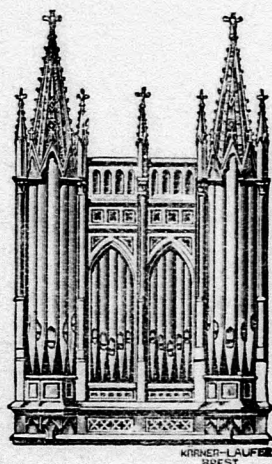
Schuller Sámuel

templom- és szobafestő vállalkozó

Debrecen, Simonffy-utca 25.

~ Telefonszám 806. ~

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
országos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia Pécs.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják kitűnő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elektromos berendezésű

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. — Raktáron kitűnő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban

Elektromos fújtató készülékek.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Löfkovits Arthur

— óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással berendezve.

ORSZÁGH S. és Fia

cs. és kir. udvari
szállító

RAKOSPALOTA.
Budapest mellett

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy diszoklevéllel” (első díj) és „Ferenc József lovagrenddel”, az 1904. évi veszpremi kiállításon „arany éremmel” (első díj), az 1906. évi kassai kiállításon „diszoklevéllel” (első díj) kitüntetve, azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitűnő hang- és szerkezetű, főleg a legújabb légnymatu (pneumatikai) orgonáikat, melyek rendkívül könnyű játékmód és a változatok egyszerű kezelése mellett, az időjárás minden viszontagságának ellenállnak. Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgonáink készletben vannak. Eddig 700-nál több új orgona lett szállítva. Raktáron kitűnő hangu harmoniumok minden nagyságban. Harmoniumok tetszésszerű rajz és változat összeállításal rendelésre készülnek.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra díjmentesen küldeték.

ORGONA !!

Nagyvaradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ladával. Biztos működéséért még a legnedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal bírnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precízen azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és erőntődeje, szivattyugyar

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegetakarítás éretik el. Kitérő jó hang és tartóságaert több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lóditható vas harang fölszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tuzmentes vas-árványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kítását, avagy azoknak csekély fölülfizetes mellett uj harangokkal való fölszerelőségét.

Képes arlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

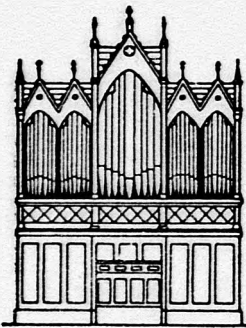
1890-ben a legnagyobb állami arammal kitüntette.

Rieger Ottó

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyara. — Hazánk legnagyobb orgonájának a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

Budapest, X. Szigligeti-u. 29.

császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításán kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerü (pneumatikus) tartós nemes hangu orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT”

amely mű ezidő szerint Hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatu villanyerőre berendezve. Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltőbb árban teljesít.

Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

Rieger orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Király balzsam

Köszvény és csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer ugy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert ugy belsőleg, mint külsőleg kitünő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgöresnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják köszvénynél csuznál továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres

Hajdusági pedrót!!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszerű” gyógyszer-tára a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek eredeti árakban szerezhetők be.